КПСС XXVI СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН № 133 (8433). 17 июль, 1984 йил ● СЕШАНБА ● Баҳоси 3 тийин.

ГЕКТАРИДАН 60 ЦЕНТНЕРДАН

БЕКОБОД районидаги «Далварзин» совхозининг 3-бўлимига қарашли Абдусаттор Чўтибоев бошчилигидаги бригада аъзолари буғдойдан мўл ҳосил етиштирдилар. Мавжуд 20 гектар майдоннинг ҳар гектаридан пландаги 26 центнер ўрнига 60 центнердан хирмон кўтарилди. Давлат омборига 121 тоннадан ортиқ сара дон топширилди.

Ғаллакорлар эришган бу ютуқда бригада комбайнчиси Осмон Бебекнинг, айниқса, катта ҳиссаси бор. У ўз агрегатини юқори унум билан ишлатиб, ҳар куни 25—26 тоннадан буғдойни ўриб-янчиб олди. Ҳосил ўрим-йиғимида нес-нобудгарчиликка йўл қўйилмади. Юк ташиш машинаси ҳайдовчиси Сидиқжон Болтабоев янчилган дон ҳосилини пешма-пеш ғалла қабул қилиш пунктига етказиб бериб турди. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра бригадада йиллик буғдой топшириш плани 233 процентга етказиб адо этилганлиги маълум бўлди.

У. ҚУРБОНОВ.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

14 июлда Тошкент область партия комитетининг IV пленуми бўлиб ўтди.

Пленум «Область партия ташкилотининг партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитети 1984 йил февраль, апрель Пленумлари қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг йўл-йўриқлари ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленуми кўрсатмалари асосида партия ва давлат интизомини мустаҳкамлаш, кадрлар билан ишлашни яхшилаш соҳасидаги вазифалари тўғрисида»ги масалани муҳокама қилди. Бу ҳақда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ М. М. МУСАХОНОВ доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари У. У. УМАРОВ, «Узбекхиммаш» заводи кранчиси С. С. ПРИХОДЬКО, Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхози раиси М. И. ИСМАТОВ, Олмалиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари М. М. ОРИФЖОНОВ, Янгийўл пойабзал фабрикаси бичувчиси Б. М. МИРХАМИТОВА, Тошкент область ижроия комитети раиси Т. А. АЛИМОВ, В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг слесарь-инструктори Н. В. ЛУКАНИНА, В. И. Ленин номли Ўзбекистон металлургия заводи директори Р. Ю. ЮСУПОВ, Коммунистик районидаги «Политотдел» колхози партия комитетининг секретари Д. Е. ПАК, Тошкент район партия комитетининг биринчи секретари А. Т. ТЎРАХОНОВ, Тошкент область комсомол комитетининг биринчи секретари М. М. МАҲМУДОВ, Коммунистик район партия комитетининг биринчи секретари У. М. МИРЗАҚУЛОВ, Чиноз районидаги «Чиноз» наслчилик совхоз-техникуми директори Н. И. ГУСАКОВ, Тошкент область прокурори Э. Ж. ЖЎРАЕВ, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси механика ва зилзилабардош иншоотлар институти директори, Тошкент илмий маркази раиси Т. Ж. ЖЎРАЕВ, Тошкент область халқ контроли комитети раиси Б. С. КАМОЛОВ ўртоқлар иштирок этдилар.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ нутқ сўзлади.

Пленумда муҳокама қилинган масала юзасидан кенгайтирилган қарор қабул қилинди.

Пленум ташкилий масалани кўриб чиқди.

Ўртоқ В. А. Антонов Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари қилиб сайланганлиги муносабати билан пленум уни Тошкент область партия комитетининг бюро аъзоси ва иккинчи секретари вазифаларидан озод қилди.

Илгари КПСС Марказий Комитети аппаратида ишлаб келган ўртоқ С. М. Нестеренко Тошкент область партия комитетининг бюро аъзоси ва иккинчи секретари қилиб сайланди.

Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бўлими мудири В. В. Окунский иштирок этди.

Докладчи — Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов ва музокараларда қатнашган нотиқлар шуни таъкидладиларки, КПСС Марказий Комитети партия ва давлат интизомини мустаҳкамлаш, кадрлар билан ишлашни яхшилаш, партия ташкилотлари фаолиятининг услуб ва усулларини такомиллаштириш масалаларига доим катта эътибор бериб келмоқда. Ленинча партиянинг бу қатъий йўли КПСС XXVI съездида яна бир бор тасдиқланди, айниқса у КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил декабрь ва шундан кейин бўлиб ўтган Пленумлари материалларида, партиямиз Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг нутқларида яна бир бор акс этди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган XVI пленуми шуни таъкидладики, халқ хўжалиги ва маданий қурилишда катта муваффақиятлар қатори республика партия ташкилоти фаолиятида жиддий камчиликлар ҳам бор. Сўнгги йилларда кўпгина жойларда хотиржамлик ва такаббурлик ҳолати вужудга келди, партия ҳаётининг ленинча нормалари ва коллегиаллик принципларидан оғишларга йўл қўйилди, танқид ва ўз-ўзини танқид деярли барҳам топди, кадрларга нисбатан талабчанлик сусайиб кетди. Шундай шароитларда айрим раҳбарлар ўз хизмат мавқеини суиистеъмол қилдилар. алдамчилик билан шуғулландилар, социалистик қонунчиликни буздилар. Айниқса, бу республика партия ташкилотлари томонидан олиб борилаётган кенг миқёсдаги ташкилотчилик ва сиёсий ишлар шароитида тоқат қилиб бўлмайдиган бир ҳолдир.

Докладчи ва область партия комитетининг аъзолари вужудга келган аҳволни очиқ ва юз-хотир қилмай таҳлил этиш, камчиликларнинг содир бўлиш сабаблари ва негизларини аниқлаш ва энг муҳими йўл қўйилган камчиликларни зудлик билан бартараф этиш учун йўл-йўриқлар белгилаш, барча партия ташкилотларини шунга сафарбар этиш кераклиги ҳақида гапирдилар. Пленумда таъкидланганидек, область партия ташкилоти бу вазифанинг уддасидан чиқа олади. Чунки, область партия ташкилотининг КПСС ва Ўзбекистон Компартиясининг ишончли ва содиқ отряди сифатида кучи ва жанговарлиги бир неча бор синовдан ўтган.

Пленумда область ишлаб чиқариш кучларини ривожлантиришда эришилган ютуқлар салмоқли эканлиги ҳақида гапирилди. Область беш йиллик план топшириқларини мунтазам бажармоқда. Лекин унинг халқ хўжалигини ривожлантиришга қўшадиган ҳиссаси янада кўпроқ бўлиши мумкин ва лозимдир. Ҳали ҳам мавжуд имкониятлар самарали фойдаланиляпти деб бўлмайди, вужудга келтирилган иқтисодий потенциал кутилган натижа бермаяпти.

Кейинги саккиз йилда саноатнинг асосий фондлари 62,9 процент ошди ва у 6,5 миллиард сўмни ташкил этди. Бироқ шу даврда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми фақатгина 47,3 процент ошди. Фонд қайтими 1980 йилдагига нисбатан 8,6 процент камайди.

Ишлаб чиқариш қувватларидан ўз вақтида ва тўла фойдаланмаслик шундай аҳволнинг вужудга келиши сабабчисидир. Масалан, янги қувватларнинг ўзлаштирилиши пўлат, минерал ўғитлари, енгил саноат учун технологик асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришда 66 процентдан то 77 процентни ташкил этмоқда. Саноатнинг етакчи тармоқлари ҳисобланган машинасозлик ва металл ишлашда асбоб-ускуналарнинг сменали коэффициенти 1,35 дан ошмаяпти.

Айрим корхоналарнинг раҳбарлари масалани ишчанлик билан ҳал қилиш ўрнига асбоб-ускуналардан, кўпинча қимматли ва камёб машина-механизмлардан фойдаланиш даражаси пастлигини турли хил сабаблар билан изоҳлашга ҳаракат қиладилар. Лекин аввало бундай аҳвол министрликлар ва идоралар томонидан корхоналар учун белгиланадиган планларнинг оқилона тузилмаганлиги, кадрлар тайёрлаш, меҳнат ва турмуш учун нормал шароитларни яратиб бериш масалаларига етарли эътибор йўқлиги оқибатида содир бўлмоқда.

Масалан, «Чирчиксельмаш» заводи қониқарсиз ишлаётганлигини фақат шу билан изоҳлаш мумкин. Бу корхонада асбоб-ускуналарнинг сменали коэффициенти 1,29 ни ташкил этмоқда. Ҳар ойда республикадаги турли корхоналардан ёрдам бериш учун заводга 300 нафарга яқин ишчи юборилмоқда. Ваҳоланки, Чирчиқда меҳнатга лаёқатли, жалб қилинмаган 4 минг аҳолидан завод учун лозим бўлган юксак малакали ишчилар тайёрлаш мумкин эди-ку.

Бироқ «Союзмашхлопководство» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғи Р. Р. Сафаров ва завод директори А. Г. Руденко ўртоқлар шу йўлни танладиларми деган савол туғилади. Уларда ана шундай муаммоларни оқилона ҳал қилинганлигининг ажойиб мисоли турдош корхона — Тошкент трактор заводи бор-ку. Бу корхонада коллективни социал ривожлантириш, юксак маданият ва ишлаб чиқаришни вужудга келтириш бўйича тадбирларни амалга ошириш натижасида асбоб-ускуналарнинг сменали коэффициенти 1,64 га етди, кадрлар қўнимсизлиги 1980 йилдагига нисбатан деярли икки баравар қисқарди.

Пленумда шундай мисол ҳам келтирилди. Тошкент тўқимачилик комбинати фаолиятини яхшилаш мақсадида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, область ва бошқа партия ҳамда Совет органларининг кўпгина қарорлари қабул қилинди. Комбинат дирекцияси, партия комитети бу ғамхўрликка қандай жавоб бермоқда?

Бу ерда реконструкция ишларида жуда қолоқликка йўл қўйилмоқда, янги қувватларни ишга тушириш муддатлари барбод этиляпти, кадрларнинг қўнимсизлиги катта, уларнинг етишмаслиги кескин сезилмоқда. Айни пайтда ҳунар-техника билим юртлари мунтазам равишда, йил сайин комплектланмаяпти. Уч йил мобайнида белгиланганидан 70 миллион метрдан кўпроқ тайёр газмоллар кам етказиб берилди. 1983 йилнинг ўзида тўқимачилар 25 миллион сўмлик маҳсулотни кам етказиб бердилар.

Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги раҳбарлари (М. Х. Қурбонов ва О. С. Бурхонов ўртоқлар)га нисбатан улар тармоқнинг энг йирик корхоналаридан бири бўлган бу комбинатда иш аҳволини яхшилаш учун масъулият ҳиссини чуқур англамаётганликлари учун ҳақли равишда жиддий таъналар билдирилди. Комбинатнинг раҳбарлари — Соқиев, Здрюмова ўртоқлар эса ишлаб чиқаришни ташкил этиш, маиший шароитларни тубдан яхшилаш, ётоқхоналарда, умумий овқатланиш корхоналарида, комбинатнинг ёрдамчи хўжалигини ривожлантиришда, меҳнаткашларни мева-сабзавот, гўшт-сут маҳсулотлари билан таъминлашда тартиб ўрнатиш ўрнига сохта хотиржамлик йўлига ўтиб олдилар. Партия комитети секретари Султонова ва касаба союз комитетининг раиси Синолиций ўртоқларнинг рухсатига асосан қўшиб ёзиш билан шуғуллана бошладилар ва шу йилнинг беш ойлик плани бажарилишини 2,1 миллион сўмликка ошириб кўрсатдилар.

Давлат планларини бажариш бўйича ҳисобот маълумотларини қўпол равишда бузиш ҳоллари «Узбектекстильмаш» бирлашмасида ҳам учрамоқда. Бу йил 2,8 миллион сўмлик қўшиб ёзишга йўл қўйилди.

Афсусланарлиси шундаки, шундай номақбул ишлар Фрунзе район партия комитети кўз олдида содир бўлмоқда. Район партия комитети бюроси, унинг секретарлари ва шахсан С. А. Хўжаеванинг иш услуби эса мана бундай: бу ерда коллективлардаги иш аҳволини чуқур ўрганиш, камчиликларни бартараф этиш учун таъсирчан чоралар кўриш, кадрларни танлаш ва тарбиялашга эътибор билан муносабатда бўлиш ўрнига ходимларга бақириш, дўқ уриш ва ҳатто уларни ҳақорат этишгача бориб етилмоқда. Шу йилнинг биринчи ярим йиллиги якунлари бўйича Тошкент шаҳрида халқ хўжалик планларини бажаришнинг бирор кўрсаткичини ҳам уддаламаган ягона шу район эканлигининг сабаблари шунда эмасмикин?

Областимиздаги кўпгина корхоналарда ишлаб чиқариш ҳажмини ўстиришни планлаштириш масалаларида катта камчиликларга йўл қўйилмоқда. Область беш йиллик планида ишлаб чиқариш ҳажми 26,6 процент ортиши керак, унинг 10,1 проценти беш йилликнинг сўнгги йилига планлаштирилганлиги, яъни сўнгги бир йилда деярли олдинги тўрт йил учун белгиланганича ўсишга эришиш керак. Буни нормал бир ҳолат деб бўладими?

Бундай аҳвол қатор йирик корхоналар раҳбарларининг иштироки билан вужудга келди. Масалан, беш йиллик план бўйича сўнгги йилда Олмалиқ химия заводида ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиши 28,3 процент, Ўзбекистон металлургия заводида 41,2 процент қилиб планлаштирилган. Наҳотки, планлаштирувчи органлар, хўжалик раҳбарлари тўрт йил мобайнида ишлаб чиқаришни ўстириш резервларини қидириб топа олмаган бўлсалар.

Бошқача қилиб айтганда, бу ўз-ўзини алдаш, ўз вазифасини енгиллаштириш учун уриниш, тўғрироқ қилиб айтганда масъулиятсизликдир. Бу ва бошқа корхоналар раҳбарларининг бундай хатти-ҳаракатини бошқача аташ мумкин эмас.

Шу муносабат билан алоқадор министрликлар, шу билан бирга область ва Тошкент шаҳар план комиссиялари, шахсан уларнинг раҳбарлари Ж. Р. Ризаев, Ш. М. Хожимуротов ўртоқларнинг бунга муносабатлари тушунарсиздир. Улар лозим даражада принципиаллик кўрсатмадилар, бундай қоралланган практиканинг олдини олиш учун ўз ҳуқуқлари ва имкониятларидан фойдаланмадилар.

Ҳозирги вақтда маҳсулот етказиб бериш бўйича мажбуриятларга риоя қилиш масаласи жуда кескин турганлиги ҳаммага маълум. Лекин, шунга қарамай, областдаги ҳар тўрт корхонанинг бири мажбуриятни бажармаяпти. Бунинг оқибатида биринчи ярим йилликда маҳсулот етказиб бериш плани 97,4 процент қилиб бажарилди, холос. «Средазкабель» ишлаб чиқариш бирламаси маҳсулот етказиб бериш мажбуриятларини мунтазам уддаламаяпти. Фақатгина бу йил корхона истеъмолчиларга 3,7 миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб берди. Етказиб берилмаган маҳсулот, шу жумладан область ва республикадан ташқарига маҳсулот етказиб бериш бўйича Олмалиқ, Чирчиқ шаҳарларидаги кўпгина корхоналарнинг қарзи ортиб бормоқда. Лекин шаҳар ва район партия комитетлари бу масалада қатъийлик кўрсатмаяптилар, маҳаллийчилик кайфиятини амалда қўллаб-қувватламоқдалар, тоқат қилиб бўлмайдиган бундай аҳволни тузатиш учун қатъий чоралар кўришмаяпти.

Янгийўл пойабзал фабрикасининг бичиқчиси ўртоқ Б. М. Мирхамитова пленумда сўзлаган нутқида бу муҳим муаммо тўғрисида тўлқинланиб гапирди.

— Мен, оддий совет ишчисиман,— деди у,— хом ашёни ўз вақтида етказиб берилмаслиги, унинг сифатсизлиги каби ҳодисаларга бефарқ муносабатда бўла олмайман. Бу йил фабрикамиз давлат стандартлари талабларига жавоб бермайдиган 542 минг квадрат дециметр юмшоқ ва дағал чарм товарларини қайтариб юборди. Республика енгил саноат министрлигининг кўн заводлари йилдан-йилга энг паст сифатли хомашё жўнатмоқдалар. Уларнинг раҳбарлари ўз коллективлари шарафи учун курашмаяптилар. Бу билан коллективимизга, ўзларига ва албатта давлатга ҳам зарар келтирмоқдалар.

Меҳнат унумдорлиги бўйича планларнинг ой сайин ортиғи билан бажарилишига қарамай унинг ўртача йиллик ўсиш суръати ўнинчи беш йилликдаги 3,5 процентдан ўн биринчи беш йилликда 3 процентгача камайиб кетганлиги катта ташвиш туғдирмоқда.

Олмалиқ, Чирчиқ шаҳарлари, Оҳангарон, Бекобод, Чиноз ва бошқа айрим шаҳарлар ҳамда районларнинг саноати бу кўрсаткич бўйича планларни бажармаяпти. Боз устига ҳар олти корхонанинг бирида меҳнат унумдорлигининг ўсиш суръатлари иш ҳақининг ортиш суръатларидан орқада қолмоқда.

Қўл меҳнати ҳиссаси ҳали ҳам юксаклигича қолмоқда. Умуман область саноатида у 36,4 процентни ташкил этяпти. Айни вақтда корхоналарда 244 миллион сўмлик ўрнатилмаган асбоб-ускуналар йиғилиб қолди, уларнинг учдан бир қисмидан кўпроғи чет эллардан келтирилгандир. Янги техника, прогрессив технология, ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштиришни жорий қилиш планлари ҳамма жойда ҳам бажарилаётгани йўқ.

Иқтисодий тежамкорлик учун кураш суст олиб борилмоқда. 385 саноат корхонаси коллективи маҳсулот таннархини пландагидан ташқари камайтириш юзасидан бошланган мусобақада иштирок этмоқда. Бироқ бу корхоналарнинг деярли ҳар тўрттасидан бири таннархни камайтирибгина қолмай, моддий маблағнинг ортиқча сарфланишига йўл қўйди.

Кўрилаётган чораларга қарамай иш вақтининг кўплаб йўқотилишига ҳали ҳам йўл қўйилмоқда. Маъмуриятнинг рухсати билан ишга келмаслик ҳоллари камаймаяпти, прогуллар кўплаб содир бўлмоқда.

Бир неча бор танқид қилинганига қарамай халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқариш ва сифатини яхшилашдаги камчиликлар суст бартараф этилмоқда. Областдаги ҳар тўрт корхонанинг бири ҳали ҳам ҳеч қандай истеъмол товарлари ишлаб чиқармаяпти. Область иш ҳақи фондининг ҳар бир сўми ҳисобига бундай маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича республикада фақат 7-ўринни эгаллаб турибди. Кўпгина енгил, озиқ-овқат, мева-сабзавот, гўшт-сут саноати корхоналари савдо тармоқларига кўп миқдорда брак маҳсулот етказиб бермоқда. Савдо базаларида 8 миллион сўмлик «ўтмас товарлар» тўпланиб қолган. Улар орасида Олмалиқ ва Янгийўлда ишлаб чиқарилган мебель, «Учқун» бирлашмасида тайёрланган рўмоллар, «Чевар» фабрикасида тикилган кўйлаклар ва бошқа буюмлар бор.

Пленумда шу нарса таъкидландики, бу фактлар ҳали ҳам барча корхоналар раҳбарлари ишониб топширилган иш учун юксак масъулият ҳиссини сезмаётганликларидан дарак беради. Партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари эса планларнинг бажарилишини таъминлаш учун бевосита жавоб берувчиларга нисбатан лозим даражада талабчанлик қилмаяпти. Бундай аҳволнинг содир бўлишида область партия комитети алоқадор бўлимларининг ҳам катта айби бор.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI Пленумида халқ хўжалиги барча тармоқларининг юксак суръатлар билан олға томон ривожланиши, меҳнаткашлар фаровонлигини ошириш кўп жиҳатдан капитал қурилиш ҳажми ва суръатлари, янги қувватларни ўз вақтида ишга туширишга боғлиқлиги яна бир бор таъкидлаб ўтилди. Шу муносабат билан область партия комитети пленуми иштирокчилари область капитал қурилишидаги иш аҳволи катта ташвиш туғдираётганлиги ҳақида гапирдилар. Капитал маблағлар ўзлаштириш ва қурилиш-монтаж ишлари бўйича 3,5 йиллик план беш йилликнинг контроль топшириқларида назарда тутилганидан анча кўпроқ қилиб бажарилганига қарамай ўтган даврда асосий фондларни ишга туширишда 370 миллион сўмлик орқада қолинди. 315 минг квадрат метр саҳнли, шу жумладан Тошкентда 290 минг квадрат метр саҳнли уй-жойлар, ишга тушмай қолди.

Айрим корхоналар ва ташкилотлар, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетлари раҳбарлари капитал маблағларни кўп сонли объектларга сочиб юборишдек қоралланган иш усулидан ҳамон халос бўлганларича йўқ. Бу энг муҳим объектларни фойдаланишга топшириш муддатларининг чўзилишига, тугалланмаган қурилишларнинг ортишига сабаб бўлмоқда. 1983 йилда область бўйича тугалланмаган қурилишлар ҳажми 1982 йилдаги даражага нисбатан 15 миллион сўмлик ортди ва ҳозир у капитал маблағлар сарфлаш йиллик ҳажмининг 91 процентини ташкил этиб турибди. Айниқса, Олмалиқ, Ангрен, «Главташкентстрой» объектларида тугалланмаган қурилиш ҳажми каттадир.

Тошкент нефть базасини 1981 йилда ишга тушириш планлаштирилган эди. Бироқ қурилишни асбоб-ускуналар, кабель маҳсулотлари билан қониқарсиз комплектланганлиги, Ўзбекистон ССР Давлат нефть маҳсулотлари комитети (ўртоқ В. А. Ҳамидов) томонидан зарур чоралар кўрилмаганлиги оқибатида бу муҳим объект ҳали ҳам ишга туширилганича йўқ.

Республика Қурилиш министрлигининг «Ташпромстрой» ишлаб чиқариш қурилиш-монтаж бирлашмаси капитал қурилиши бўйича бирорта ҳам кўрсаткични бажармаяпти. Бирлашма ўтган йили 4 та халқ хўжалик объектининг ишга туширилишини таъминламади, бу йил эса ишга тушириладиган 10 та муҳим объектнинг 7 тасида планни бажармаяпти. Лекин бирлашма бошлиғи М. А. Абдуллаев ҳамон тегишли хулосалар чиқариб олганича йўқ, ишлаб чиқариш коллективи учун мажбурий қонун ҳисобланган планнинг бажарилишини таъминлашга қаратилган зарур чораларни кўрмаяпти. Бирлашманинг партия ташкилоти ва партия комитети секретари ўртоқ Н. И. Устинов эса лозим даражада жанговарлик ва қатъийлик кўрсата олмадилар, маъмурият фаолияти устидан назорат қилиш ҳуқуқларидан фойдаланмадилар.

Капитал қурилишдаги номақбул ҳодисаларга қарши курашда давлат банки ва қурилиш банки область ҳамда Тошкент шаҳар идоралари катта роль ўйнашлари лозим. Бироқ уларнинг ходимлари қурилишнинг сифати ва тугатилганлигини ўз вақтида текширувдан ўтказмайдилар, тугалланмаган объектларни ишга тушириш бўйича ҳисоботдан чиқариб ташлашда талабчанлик қилмаяптилар, камчиликларга йўл қўяётганларга нисбатан юридик ва кредит-молиявий таъсир ўтказиш чораларини кўрмаяптилар.

Шу сабабли ҳам кўпинча анчагина моддий ва меҳнат ресурслари турли хил ортиқчаликлар, безаклар беришга сарфланмоқда. Масалан, «Узбитпластик» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори ўртоқ А. Мелькумов ўз кабинети ва мажлислар залини камёб материаллар, қимматбаҳо импорт гарнитурлари билан безаган. «Подъёмник» заводи маъмурияти (директори ўртоқ Ё. Чуприн) қимматбаҳо пардоз берилган 25 квартирали уй қурди. Ундаги айрим квартираларнинг майдони 150 квадрат метрни ташкил этади. Бу уйни қуришга сарфланган харажат белгиланган нормадагидан икки баравар кўпдир.

Анчагина маблағ планлаштирилмаган қурилишлар, турли объектлар номи билан барпо этилаётган ҳар хил маъмурий бинолар ва иншоотлар қурилишига жалб қилинмоқда. Ҳамма жойда уй-жой, касалхоналар, мактаб ва мактабгача ёшдаги болалар муассасалари етишмаётган бир вазиятда амалда барча шаҳарлар ва районларда милиция, прокуратура, суд органлари, давлат автоинспекцияси постлари учун қимматбаҳо пардозланган йирик бинолар барпо этилди.

Пленумда қурилиш сифати кескин танқид қилинди. Область партия комитети аъзолари шуни таъкидладиларки, қурилиш сифати номигагина олдинги йиллардагига нисбатан яхшиланмоқда. Лекин бу асосан йирик саноат объектлари ҳисобига бўлмоқда. Уй-жойлар, айниқса қишлоқларда бундай объектлар қурилиши сифати тамомила қаноатланарли эмас. «Юбилей» посёлкасида махсус барпо этилган қишлоқ уйсозлик комбинати ҳали суст ишламоқда. Қишлоқ қурилиши министрлиги (ўртоқ Н. Т. Қурбонов), Ўрта Чирчиқ район партия комитети (ўртоқ У. В. Муслимов) бу корхонадаги аҳволни чуқур ўрганишлари ва унда лозим даражада тартиб ўрнатишлари керак.

Область ижроия комитети ва Тошкент шаҳар ижроия комитети раисларининг ўринбосарлари В. А. Плотников ва В. Н. Колесников ўртоқлар, область партия комитетининг қурилиш бўлими, Тошкент шаҳар партия комитети (ўртоқ К. П. Дудин), бошқа шаҳар ва район партия комитетлари қурилишда ишнинг аҳволини тубдан яхшилаш учун қаттиқ интизом ўрнатиш бўйича самарали чоралар кўришлари, кадрларга нисбатан талабчанликни кучайтиришлари керак.

Транспорт ва алоқа корхоналарида тартиб ва уюшқоқликни мустаҳкамлаш масалалари катта эътибор беришни талаб қилмоқда. Тошкент темирйўл бўлинмасида ҳамон кўпгина жиддий камчиликлар содир бўлмоқда. Айниқса юкларнинг ёмон сақланиши ва ўғирланиши ҳолларининг кўпайиши, вагонлар оборотининг қисқараётганлиги ташвиш туғдирмоқда.

Олмалиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ М. М. Орифжонов темир йўл транспортининг иши тўғрисида шундай мисолларни келтирди. Юк ортиш учун вагонларнинг доимий етишмаслиги, брак вагонлар берилиши қўшимча маневрларга, пландан ортиқча вақт тўхтаб қолиш ҳолларига, ишда узилишларга олиб келади. Кейинги икки ярим йил мобайнида фақат Олмалиқ химия заводига белгиланганидан 1540 та вагон кам берилган. Оқибатда истеъмолчиларга 100 минг тоннадан кўпроқ аммофос етказиб берилмаган. Айрим истеъмолчиларга белгиланганидан кам, бошқаларига ортиқча маҳсулот берганлиги учун завод шу давр мобайнида 2,8 миллион сўмлик жарима тўлади. Афсуски, корхона раҳбарлари хўжалик органларида масаланинг тўғри ҳал қилинишига эриша олмагач, партия комитетларига мурожаат қилишга мажбур бўлмоқдалар. Бу ўринда очиқдан-очиқ область партия комитетининг транспорт ва алоқа бўлими Тошкент темир йўл бўлимининг қўшимча диспетчерлик хизматига айланиб қолди.

Автомобиль транспортида қўшиб ёзишлар, билетсиз йўловчилар ташиш, тартиб бузишнинг бошқа кўринишларига қарши кураш ҳамон суст олиб борилаётганлиги пленумда таъкидлаб ўтилди. Ҳозирги вақтда Тошкент шаҳар партия комитетининг барча турдаги шаҳар транспортидан фойдаланиш самарадорлигини оширишга оид учта қарори область партия комитети назоратида турибди. Шаҳар партия комитети ҳар йили ҳеч кечиктирмай икки марта шу қарорларнинг бажарилиши ҳақида ахборотлар бермоқда, бироқ шаҳар транспортининг иши ҳақидаги норозиликлар ва шикоятлар камаймаяпти. Фақатгина шу йилнинг олти ойида 3 мингдан ортиқ автобус рейси барбод этилди. Телефонларни ўрнатиш ҳақида 130 мингдан ортиқ ариза бўлгани ҳолда Тошкент шаҳар телефон станциясида 21 мингдан ортиқ номер фойдаланилмаяпти. Шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитети ниҳоят бундан тегишли хулосалар чиқариб олишармикин?

Область ижроия комитети, шаҳар ва районлар ижроия комитетлари, шаҳарлар ва районлар партия комитетлари, область партия комитети транспорт ва алоқа бўлими томонидан транспорт ва алоқага суст эътибор берилаётганлиги ва лозим даражада самарали раҳбарлик қилинмаётганлиги оқибатида халқ хўжалигининг бу тармоқлари қониқарсиз ишламоқда.

Озиқ-овқат программасини амалга ошириш муҳим халқ хўжалик вазифаларининг биридир. Пленум қатнашчилари қишлоқ меҳнаткашлари қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг индустриал технологиясини, уларнинг анча кўп ҳосил берадиган навларини қатъийлик билан жорий қилиш, агросаноат комплекси тармоқларини ихтисослаштириш ва интенсивлаштиришни амалга ошириш билан барча турдаги деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини етиштириш ҳамда давлатга сотиш бўйича беш йилликнинг уч йиллик планларини бажаришда муайян ижобий натижаларга эришганликларини қайд қилдилар.

Шу билан бирга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумида тўла ҳақли равишда қайд қилинганидек, область қишлоқ хўжалигида, айниқса, энг катта бойлик — суғориладиган ерлардан фойдаланишда жиддий нуқсонлар бор.

Пленумда шундай мисоллар келтирилди. Сўнгги уч йилда областда ердан фойдаланиш ҳақидаги қонунларга хилоф равишда турли хил қурилишлар учун 158 гектар суғориладиган ер ажратилган. Колхозлар, совхозлар раҳбарлари, маҳаллий Советлар бундай аҳвол содир бўлаётганида қаёққа қарадилар, деб сўраш ўринлидир.

Бўстонлиқ районидаги «Қозоғистон ССР 30 йиллиги» колхозининг собиқ раиси ўртоқ Д. Исломов хўжаликка ҳеч қандай алоқаси бўлмаган ва ҳатто Тошкентда истиқомат қилувчи шахсларга дала ҳовлиси қуриш учун қонунга хилоф равишда участкалар ажратиб берган. Ғалаба районидаги Киров номли ўқув хўжалигида ҳам худди шундай йўл билан қатор йиллар давомида ҳайдаладиган 20 гектардан ортиқ ер пиёз ва ер ёнғоқ экинлари экиш учун ажратиб қўйилган. Бундай мисоллар рўйхатини давом эттириш мумкин.

(Давоми 2-бетда).

ЎРТОҚ К. У. ЧЕРНЕНКО ДАМ ОЛИШ УЧУН ЖЎНАБ КЕТДИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ К. У. Черненко дам олиш учун Москвадан жўнаб кетди.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

(Боши 1-бетда).

«Гектарчилик» ерларни исроф қилиш формаларидан биридир. «Гектарчилик»нинг катта зарар келтиришига бир неча бор эътибор қаратилди, уни таг-туги билан бартараф этиш талаб қилинди. Лекин таҳлил шуни кўрсатдики, район партия комитетлари, район ижроия комитетлари, халқ контроли органлари қоралаган бу практикани бартараф этмаяптилар, аслида шахсий манфаатдорлик тенденцияларининг бундай кўриниши билан муросасозлик қилмоқдалар.

Беш йилликнинг ўтган даврида анчагина миқдорда моддий техника ресурслари сарфланишига қарамай суғориладиган гектардан олинадиган даромад деярли кўпаймади. Шу даврда меҳнатнинг энергия билан қуролланиши 11,6 процент ошгани ҳолда меҳнат унумдорлиги бор-йўғи 4,4 процент ошди, ҳар юз сўмлик асосий фондлар ҳисобига ялпи маҳсулот етиштириш ҳатто камайди. Пискент ва Чиноз райони хўжаликларида суғориладиган ернинг ҳар гектаридан олинадиган даромад область бўйича ўртача кўрсаткичдан икки баравар камдир.

Пахтачиликда ер ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини оширишнинг кўпгина резервлари бор. Область пахта етиштириш бўйича планларни мунтазам бажармоқда. Бироқ эришилган натижаларни илғор коллективлар ютуқлари билан таққослайдиган бўлсак, пахтачиликни ривожлантиришда ҳали ҳам жиддий камчиликлар мавжудлигини тан олишимиз керак. Беш йилликнинг уч йили якунлари бўйича олти хўжалик давлатга пахта топшириш планини бажармади. Ғалаба (район партия комитетининг собиқ биринчи секретари ўртоқ Ш. Ш. Ҳадралиев) ва Янгийўл (ўртоқ Л. Ш. Алиқулова) районларида ҳосилдорликнинг анча камайиб кетишига йўл қўйилди. Бунинг оқибатида шу давр ичида область бўйича ҳосилдорлик 2,6 центнер, ялпи ҳосил 40 минг тонна камайиб кетди. Албатта, ўтган йил намунали эмас. У пахтачилик учун ниҳоятда ноқулай бўлди. Лекин бу ўзимизни оқлаш учун ҳеч қандай баҳона бўлолмайди.

Ўртоқ И. Б. Усмонхўжаевнинг Ўзбекистон Компартияси Марказий комитети пленумидаги докладида пахта хомашёсининг сифати ва уни қайта ишлашнинг аҳволи ҳақида катта ташвиш билан гапирилди. «Ташзаготхлопкопром» бирлашмаси корхоналарида тола ажратиб олиш планлари мунтазам бажарилмаётганлиги, ишлаб чиқариш чиқиндилари кўпаётганлиги, хомашёнинг кўплаб ортиқча сарфланишига йўл қўйилаётганлиги таъкидлаб ўтилди.

Республика Компартияси Марказий Комитети, таъкидлади ўз докладида ўртоқ М. М. Мусахонов, Тошкент область партия комитети бюроси фаолиятини, область партия комитетининг биринчи секретари сифатида шахсан мени ҳақли равишда жиддий танқид қилди. Ҳақиқатан ҳам биз томонимиздан ана шу масалаларга талабчанлик сусайиб кетган эди. Масалан, ўтган уч йилда умуман Оққўрғон райони бўйича (ўртоқ З. Т. Мақсумов) йиғиб олинган ялпи пахта ҳосилининг 25,1 проценти, бу олдинги уч йилдагига нисбатан 2,8 процент кўп, давлатга тўртинчи сортга топширилганлигини қандай изоҳлаш мумкин? Коммунистик районида (А. П. Алимов, У. М. Мирзақулов ўртоқлар), шу давр мобайнида тўртинчи сортли пахта хомашёси 15,5 процентдан 24,5 процентгача кўпайди.

Бўка районида (Т. Исломов ва С. Абдужабборов ўртоқлар), айниқса, пахта хомашёсини қайта ишлаш ёмон аҳволда. Районда 1981—1982 йилларда пахта хомашёсининг ортиқча сарфланишига йўл қўйилган, толанинг чиқиши 1981 йилдаги 29,2 процентдан 1983 йилга келиб 24,7 процентга тушиб қолди. Бу область бўйича энг паст кўрсаткичдир.

Чиноз пахта тозалаш заводида (директори Р. А. Бўриев), 1983 йилда ишлаб чиқариш чиқиндиси пландагидан икки баравар ошиб кетди, Далварзин пахта тозалаш заводида (собиқ директори ўртоқ Н. Бобоев), у 3,5 баравардан ортиқроқ кўпайди.

Пленумда область партия комитети бўлимлари, «Ташзаготхлопкопром» бирлашмаси бошлиғи ўртоқ Х. Қ. Қосимов ва бу тармоққа раҳбарлик қилувчи область ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ Х. Умаров, область партия комитети бўлимлари шаънига кескин танқидлар бўлди. Улар ўз вақтида чоралар кўришмади, пахта хомашёси сифатини аниқлашда, уни сақлаш ва қайта ишлаш технологиясида давлат интизомининг бузилишларига муросасозлик билан муносабатда бўлдилар. Айни вақтда район партия комитетлари, район ижроия комитетлари, район агросаноат бирлашмалари пахта тозалаш заводлари ва пахта тайёрлаш пунктларига пахтани топширишни тамомлаш билан ўз вазифалари тугаган деб ҳисоблаб, бу корхоналар ва пунктлар фаолияти билан конкрет шуғулланмай қўйдилар.

Пленум қатнашчилари областда сабзавот, картошка, мевалар, узум етиштириш муҳим ўрин эгаллашини таъкидладилар. Ҳозирги вақтда Тошкент, мамлакатимизнинг индустриал марказлари меҳнаткашлари эҳтиёжини таъминлашга даъват этилган 6 та район шундай маҳсулотлар етиштиришга ихтисослаштирилгандир. Бироқ область, район қишлоқ хўжалик органлари бу тармоқларнинг ривожланишини таъминлаш учун колхозлар ва совхозлар раҳбарларига нисбатан лозим даражада талабчанлик қилмаяптилар. Оқибатда бундай раҳбарларнинг кўпчилиги давлат планларини бажаришни таъминлашдаги ўз масъулиятини тўла ҳис қилмаяпти.

Область қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармаси (ўртоқ Ф. А. Аппазов) дон, узум, картошка, гўшт етиштириш бўйича, область мева-сабзавот маҳсулотлари агросаноат бирлашмаси эса сут етиштириш бўйича беш йилликнинг уч йиллик планларининг бажарилишини таъминламадилар.

Умуман Оҳангарон райони (К. И. Икромов, Т. А. Валиев ўртоқлар) шу даврда қишлоқ хўжалик маҳсулотининг олти тури бўйича, Янгийўл райони (Л. Ш. Алиқулова, А. Қодиров ўртоқлар) беш тури бўйича ва қатор бошқа районлар 3—4 тури бўйича планни бажармадилар.

Чорвачилик интенсив ривожланаётгани, қорамоллар сони ва уларнинг маҳсулдорлиги ортаётганлигига қарамай районлар ва хўжаликлар ем-хашак базасини мустаҳкамлаш, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни кўпайтириш юзасидан белгиланган тадбирларнинг бажарилишида ҳали ҳам барча резервлардан фойдаланмаяптилар.

Айни вақтда кўпгина колхозлар ва совхозлар раҳбарлари давлат планларини гўёки бажараётгандай кўриниш учун аҳолидан оширилган нархда мева-сабзавот ва чорвачилик маҳсулотлари харид қилиш билан шуғулланмоқдалар, бу мақсадларга оборот маблағларини, кўп ҳолларда иш ҳақи фондини сарфламоқдалар. Бу билан ўз хўжаликларининг экономикасига ва аввало молиявий аҳволига тузатиб бўлмас зарар етказмоқдалар, турли хил суиистеъмолларнинг юзага келиши учун шароит яратиб бермоқдалар.

Фақатгина 1983 йилда текширишлар ўтказилган хўжаликлар бўйича харид қилиш ва бозор нархларининг фарқи оқибатида кўрилган зарар 7 миллион сўмликни ташкил этган. 1981—1983 йилларда қорамол харид қилиш билан область мева-сабзавот маҳсулотлари агросаноат бирлашмаси совхозларига (ўртоқ А. К. Абдувалиев) 1,5 миллион сўмликдан кўпроқ моддий зарар етказилди. Ворошилов номли, Собир Раҳимов номли, «Ангрен» совхозлари ва Оҳангарон районининг қатор бошқа хўжаликлари айниқса кўп зарар кўрдилар.

Оққўрғон ва Бўка районларида катта камчиликлар аниқланди. Бу районларда ўтган йили қорамол харид қилишдан кўрилган зарар салкам 2,5 миллион сўмликни ташкил этган. Бундай фактлар Бекобод, Янгийўл ва айрим бошқа районларда ҳам содир бўлди. Бир неча бор огоҳлантиришларга қарамай давлат банки область конторасы томонидан молиявий интизом бузилишининг олдини олишга ёрдам берадиган чоралар кўрилмади, унинг бошқарувчиси ўртоқ Ш. З. Зоҳидов эса давлат ва колхоз-кооператив маблағларини нотўғри сарфлашда айбдор бўлган шахслар жавобгарликка тортилишида қатъият кўрсатмади.

Колхозлар ва совхозларда иқтисодий иш талаб даражасида эмас, ҳисоб ва ҳисобот пухта йўлга қўйилмаган. Кўплаб ноншлаб чиқариш харажатларига йўл қўйилмоқда, маҳсулотнинг таннархи ортиб кетяпти. Асосан шу сабаблар оқибатида областнинг кўпгина хўжаликлари ҳозирги вақтда зарур миқдорда ўз оборот маблағларига эга эмаслар ва улар давлат банки кредитлари ва ссудалари ҳисобига яшамоқдалар. Хўжаликни бундан буён бундай бошқариш мумкин эмас.

«Чиноз» наслчилик совхоз-техникумининг директори ўртоқ Н. И. Гусаков пленумда сўзлаган нутқида республика Қишлоқ хўжалиги министрлиги бошқарув аппаратида ортиқча бўғинлар мавжудлиги тўғрисида гапирди.

— Ҳозирги пайтда,— деди нотиқ, —совхоз область қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармасини четлаб ўтиб, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги қошидаги селекция марказига бўйсунади. Бу марказда зарур ишлаб чиқариш кўникмаларига эга бўлмаган, лекин жуда ҳам каттагина маош оладиган 25 киши ишлайди. Бу марказ совхозимиздан ташқари республикамиздаги яна биргина хўжаликка раҳбарлик қилади. Марказ ходимлари конкрет шароитларни билмайдилар, билишни ҳам истамайдилар. Лекин буйруқ берaвeрадилар. Ана шундай «раҳбарлик» оқибатида совхоз мўлжалдагидан анча кам миқдорда маҳсулот олмоқда, ҳеч оқланмаган сарф-харажатлар қиляпти. Айни вақтда совхозимиз марказни таъминлаб туриш учун йилига 75 минг сўмликдан кўпроқ пул ўтказади.

Ушбу пленумга тайёргарлик даврида область партия комитети аъзолари билан бўлиб ўтган учрашувларда область қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармаси, (ўртоқ Ф. А. Аппазов), «Ташоблсельхозт е х н и к а» (ўртоқ В. Н. Хегай), ва «Облсельхозхимия» (ўртоқ Е. П. Пўлатов) бирлашмаларининг ҳаддан ташқари қониқарсиз ишлаётганлиги ҳақида ҳақли эътирозлар билдирилди. Шунинг учун ҳам пленумда улар бундай танқиддан қачон тегишли хулосалар чиқариб олмоқчилар деган саволнинг берилиши ўринлидир. Бундай аҳвол учун область ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари, область АПО совети раиси ўртоқ С. Т. Тошқулов ҳам жавобгар эканлиги таъкидланди.

Ҳаммага маълумки, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумидаги доклад ва нутқларда аҳолига савдо ва маиший хизмат кўрсатишдаги катта камчиликлар жиддий танқид қилинди. Область партия комитети пленумида бу танқид бутунлай ва тўлалигича бизга ҳам тааллуқли эканлиги қайд этилди. Область меҳнаткашлари айрим товарлар билан таъминлашдаги узилишлар, савдо қоидаларини бузиш ва магазинлар, ошхоналар ҳамда маиший хизмат кўрсатувчи корхоналар иш режимининг бузилишидан ҳақли равишда ранжимоқдалар.

Ихтисослашган районлар ўртасида жойлашган Тошкентда сабзавот, картошка ва мевалар билан савдо қилиш бениҳоя ёмон йўлга қўйилган. Бу масалаларни ҳал қилишга даъват этилган «Ташплодоовощ» бирлашмаси тамомила фаолиятсизлик кўрсатмоқда. Сабзавот экиладиган районлар турли хил сабабларни рўкач қилиб маҳсулотни ўз вақтида, лозим ассортиментда етказиб бермаяптилар. Район партия комитетлари, район ижроия комитетлари, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг ички ишлар бошқармаси озиқ-овқат ва сабзавот магазинлари, дўконлар, бозорлар ишини лозим даражада назорат остига олмаяптилар. Бундан фойдаланган чайқовчилар ва олиб сотарлар ўзларини эркин ҳис қилмоқдалар.

Шаҳар ва район партия комитетлари, шаҳар ва район ижроия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари савдо ва умумий овқатланишни бевосита корхоналарда, даволаш, мактаб ва мактабгача ёшдаги болалар муассасаларида яхшилаш ҳақида тамомила қайғурмаяптилар. «Ўзбекбирлашув», Ўзбекистон ССР Савдо, Маиший хизмат кўрсатиш министрликлари, уларда ишлаётган коммунистлар бу масалаларга масъулиятсизлик билан бефарқ муносабатда бўлмоқдалар.

Савдо системасида ўғирлаш, чайқовчиларга кўмаклашиш, камёб молларни бекитиб қўйиш, ишга жиноят-корона лоқайдлик билан муносабатда бўлиш ҳоллари ҳамон давом этмоқда. Харидорлар ҳақига хиёнат қилиш, уларни алдаш, торозидан уриб қолиш, чакана нархларни ошириш ҳоллари кўплаб содир бўлмоқда.

Фақатгина сўнгги уч ярим йил ичида областда 1 миллион сўмликдан ортиқ маблағ растрата ва ўғирланганлиги билан боғлиқ бўлган бир қанча ҳолат аниқланди. Ана шу жиноятлар ва бошқа қонун бузишлар учун магазинлар, улгуржи базалар, умумий овқатланиш ва хизмат кўрсатиш тармоқлари корхоналарининг 1056 ходими ишдан бўшатилди ва жавобгарликка тортилди. Улар орасида «Ташавтотехобслуживание» бирлашмасининг бош директори Ниёзматов, «Ташгорпрокатра з н о б ы т» бирлашмаси директори Қурбонов, «Ташгалантерейторг» директори Рауфхўжаева, Куйбишев «Райпищеторги» директори Зокиров, Ўрта Чирчиқ район матлубот жамияти раиси Тўрахоновлар бор. Социалистик мулкни сақлашни таъминлашдаги катта камчиликлари учун Тошкент шаҳар ижроия комитети бош савдо бошқармаси бошлиғи Аҳмедов вазифасидан бўшатилди.

В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг слесарь-конструктори ўртоқ Н. В. Луканина ўз нутқида муҳим масалани ўртага қўйди.

— мен, аёл киши, — деди у,— республикамиз пойтахтининг кўчаларида, шунингдек, заводимиз умумий овқатланиш корхоналарида ҳам музқаймоқ, пирожки, сомса сотиб ўтирган, газ сув автоматлари ёнида тангаларни майдалаётган эркакларни кўрганимда ўзимни ноқулай ҳис этаман. Баъзи пайтларда ана шу сабабга кўра пештахта олдига келиб, хотин-қизларнинг ички кийимларини сўрашдан уяламан. Савдодаги эркаклар сонини бироз қисқартириш керакка ўхшайди. Улар савдо корхоналарида аёл киши бажара олмайдиган оғир жисмоний юмушларни қилиш учунгина ишласалар бўлади. Мен аминманки, бундай ҳолда бизнинг цехимизда ҳам бақувват йигитлар сони кўпаяди. Уларга пирожки сотиладиган пештахта олдида эмас, фрезерлаш дастгоҳи, темирчилик прессы, самолётлар йиғиладиган жойларда туриш ярашади. Республика Савдо министри ўртоқ Ҳасанова бу масалада жиддийроқ иш олиб бориш пайти келди.

Пленум қатнашчилари хизмат кўрсатиш соҳаларида бундай номақбул ҳолларнинг кенг ёйилиши кадрлар танлаш, уларни жой-жойига қўйишдаги катта камчиликлар, идоралар ичида назоратнинг амалий жиҳатдан жуда сустлиги, бу коллективларда вужудга келган носоғлом вазият билан изоҳланишини қайд қилиб ўтдилар. Область савдо ва маиший хизмат кўрсатиш бошқармалари бошлиқлари А. Т. Йўлдошев, А. Ф. Саидовлар, область матлубот жамияти раиси С. Ф. Файзиев, Тошкент шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари С. Г. Любишин ўртоқлар эса мавжуд камчиликларга қарши қатъий кураш олиб бормаяптилар, ўзларига қарашли корхоналар ва ташкилотлар фаолиятини назорат қилишмаяпти, уларнинг раҳбарларидан ишнинг юксак савияда бўлишини таъминлашни қаттиқ талаб қилмаяптилар.

Шаҳар ва район партия комитетлари, область партия комитетининг савдо ва маиший хизмат кўрсатиш бўлими маиший хизмат ва аҳолига хизмат кўрсатиш бўйича фаолиятнинг зудлик билан яхшиланишида ҳал қилувчи сўз айтишлари керак. Ходимларнинг топширилган иш учун масъулиятини анча ошириш, халқ депутатлари шаҳар ва район Советлари ижроия комитетларидан бу муҳим тармоқда тартиб ўрнатиш учун таъсирли чоралар кўришни, кадрлар танлашда қариндош-уруғчилик, маҳаллийчилик ҳолларининг содир бўлишига йўл қўймаслик, чайқовчилик ҳолларининг олдини олиш учун барча имкониятлардан фойдаланиш, бу ярамас ҳолатнинг таг-туги билан тугатилишини таъминлаш керак.

Аҳолига, хусусан, Тошкентда медицина хизмати кўрсатишни қатъий яхшилаш талаб этилади. Партия органлари айрим медицина ходимларининг ўз хизмат бурчларини бажаришга нотўғри муносабатда бўлаётганликлари фактларига бир неча бор эътиборни қаратдилар. Бироқ, соғлиқни сақлаш органлари фаолиятидаги камчиликлар хусусидаги шикоят ва аризалар сони камаймаяпти.

Тошкентнинг 16 та дорихоналарида дори-дармонларни яшириб, қиммат нархларда сотганлиги бу олийжаноб касб ходимлари шаънига доғ бўлиб тушди. Айбдорлар судланди. Касалхонага ёткизиш, операция қилиш ва даволаш учун пора олмоқчи бўлган 13-шаҳар касалхонаси хирурги Рустамов, 11-туғруқхона акушеркаси Кандилетта, Бекобод шаҳар касалхонаси кўз доктори Кузин ва бошқалар жиноий жавобгарликка тортилдилар. Лекин бу иш меҳнаткашлар юқори органларга шикоят ёзганларидан сўнггина қилинди. Хўш, даволаш муассасаларининг ўзидаги раҳбарлар ва жамоат ташкилотлари қаерда эди? Тошкент шаҳар ижроия комитети соғлиқни сақлаш бош бошқармаси ва область соғлиқни сақлаш бўлими раҳбарлари Қ. С. Тўлаганов ва Б. У. Тошбеков ўртоқлар қаёққа қараган эдилар?

Коммунал муассасалари ишида, аҳолини сув ва иссиқлик билан таъминлашда, турар-жойларни ремонт қилиш ва тақсимлашда КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев XVI пленумда айтганидек, катта камчиликлар мавжуд. Бу масалаларнинг ҳаммаси бутун аҳолининг бевосита манфаатларига дахлдордир. Шунинг учун ҳам деб таъкидлашди, пленум қатнашчилари, партия органлари ходимлари, область ва Тошкент шаҳар, бошқа шаҳар, район, қишлоқ ва посёлка Советлари ижроия комитетларининг раҳбарлари ўз фаолиятлари услубини кескин яхшилашлари, меҳнат коллективларида, касалхоналарда, савдо ва маиший хизмат кўрсатиш корхоналарида тез-тез бўлиб туришлари, шаҳар ва районларнинг кундалик проблемаларига чуқурроқ кириб боришлари, жамоат муҳитини, ижтимоий адолат принципларини бузаётган, кишиларимизнинг соғлом турмуш шароити ва унумли меҳнат қилишига халақит бераётганларнинг ҳаммасига қарши муросасиз курашишлари лозим.

Бу масалаларни ҳал этишда область касаба союз комитетлари фаоллик кўрсатишлари лозим. Ишлаб чиқаришда ишчи назоратини ҳамма жойда кучайтириш, касаба союз комитетларининг меҳнатни муҳофаза қилиш ва техника хавфсизлиги юзасидан, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш бўйича ўз ҳуқуқларидан тўлароқ фойдаланишлари, четдан кузатувчи бўлиб қолмай меҳнаткашлар манфаатларини дадил ҳимоя қилишлари керак.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг «Серп и Молот» заводи ишчилари билан учрашувда айтган қуйидаги сўзлари ҳамманинг доимо ёдида бўлиши керак: «Уй-жойлар, моллар, хизматларнинг сифати масалалари— иқтисодий, хўжалик масалаларигина бўлиб қолмай, шу билан бирга социал масалалар ҳамдир. Бу масалалар миллионлаб кишиларнинг манфаатларига бевосита дахлдор».

Область партия комитети аъзолари пленумда ҳуқуқ-тартиботни сақлашдаги аҳвол ёмонлашганлигидан жиддий ташвишланаётганликларини изҳор этдилар. Жуда хавфли ва рецидив жиноятчиликка қарши етарли кураш олиб борилмаяпти. Жамиятга қарши, текинхўрларча ҳаёт кечираётган шахсларга қарши қонунда кўзда тутилган чоралардан тўлиқ фойдаланилмаяпти. Бир қатор ҳолларда жамоат тартибини қўпол равишда бузган жиноятчилар жазосиз қолмоқдалар.

Меҳнаткашлар фидокорона ишлаётган бир пайтда халқ бойлигини ўғирлаш, хўжасизлик, талон-тарож қилиш, қўшиб ёзиш ва кўзбўямачилик ҳолларининг мавжудлигига айниқса тоқат қилиб бўлмайди. Бундай фактлар афсуски оз эмас. Катта моддий бойликлар ишониб топшириб қўйилган айрим хўжалик раҳбарлари халқ бойлигини сақлаш масалаларига совуққонлик билан қарайдилар. Натижада қатор корхона ва ташкилотларда юлғичлар илдиз отиб, пул ва моддий бойликлар сақланиши юзасидан назорат ўрнатишга даъват этилган ходимларни сотиб олиб, жиноятга етакладилар. Социалистик мулкни талон-тарож қилган ва порахўрликда айбланганлар жиноий жавобгарликка тортилди.

Янгийўлдаги «Лаззат» кондитер ишлаб чиқариш бирлашмасида директор Холниёзов бошчилигида жиноятчиларнинг уюшган группаси узоқ вақт иш олиб борди. Бу группа сифатсиз маҳсулот чиқариб, уни реализация қилди, тушган пулларни эса ўзлаштирди. 28 киши етказган зарар 300 минг сўмга яқин бўлди.

Худди шундай шармандали ҳол Янгийўл экспериментал колбаса заводида, область сут саноати бирлашмасида, чарм-галантерея ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш бирлашмасида, сифат бўйича давлат савдо инспекциясида, Бўка районидаги Ильич номли колхозда ҳам юз берди.

Кейинги уч ярим йил мобайнида катта ҳажмдаги ўғирлик ва порахўрлик учун ўнлаб хўжалик раҳбарлари жиноий жавобгарликка тортилди. Биргина область матлубот жамиятининг Тўйтепа районлараро базаси газмоллар бўлимининг собиқ бошлиғи Абсаломовдан тинтув вақтида 300 минг сўм чиқди. У порахўрлик учун узоқ муддатга озодликдан маҳрум қилинди. 50 минг сўмдан ортиқ пулни ўғирлаган Олмалиқдаги 6-темир-бетон буюмлари заводи собиқ директори Ғаффоров ва собиқ бош инженер ўринбосари Гарифуллиндан 2 та «Жигули» автомашинаси, 20 минг сўм пул тортиб олинди, жуда катта миқдордаги мол-мулклари ва бойликлари мусодара қилинди.

Жиноятчиликка қарши курашнинг кам самара бераётганлиги, деб таъкидланди пленумда, маъмурий органлар ишидаги жиддий камчиликлар, уларнинг кўпгина раҳбар ходимлари ўз хизмат бурчларига масъулиятсизлик билан муносабатда бўлаётганликлари билан ҳам изоҳланади. Бу раҳбар ходимларнинг айримлари аҳволни бўяб, ишни гўё яхши кетаётгандек қилиб кўрсатишга уринадилар. Партия, совет органлари милиция, прокуратура ва суд ишига тобора катта ёрдам кўрсатиб, эътибор бераётганликларига қарамай бу органлар фаолияти талабларга тўла жавоб бермаётир. Меҳнаткашларнинг қонуний шикоятлари кўпайганлиги ва ғазабланиб ёзаётганликлари шундан далолат беради. Бу бизнинг социалистик тузумимиз моҳияти талабларига жавоб бермайди, албатта. Ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимларининг ўзи қилаётган қонунга хилоф ишлар аҳолида айниқса норозилик уйғотмоқда.

Область партия комитети пленуми шаҳар, район партия комитетлари, шаҳар, район ижроия комитетлари ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари фаолияти устидан лозим даражада назоратни амалга оширишларини зарур деб ҳисоблайди, улардан ўз вазифаларини қатъий ва тўла бажаришларини талаб қилмоқ керак. Пленум қатнашчилари бу органларнинг раҳбарлари — Тошкент область ижроия комитети ички ишлар бошқармаси (бошлиғи ўртоқ Ж. Ж. Жамолов), Тошкент шаҳар ижроия комитети ички ишлар бошқармаси (ўртоқ Э. А. Абдуллаев), область прокуратураси (ўртоқ Э. Ж. Жўраев) ва Тошкент шаҳар прокуратураси (ўртоқ Ф. Қ. Фозилов), область суди (ўртоқ М. М. Маҳсумов) ва Тошкент шаҳар суди (ўртоқ С. С. Салимов)дан партия ташкилотлари, барча жамоатчилик ёрдами ва мададига таяниб ҳамма жойда қатъий ҳуқуқ-тартиботни ўрнатишларини, социалистик қонунчиликни таъминлашларини талаб қилдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми шуни кўрсатдики, социал-иқтисодий ривожланишдаги кўпгина нуқсонлар идеологик, оммавий-сиёсий ишлардаги жиддий камчиликлар билан боғлиқдир. Бу ишлар ҳали КПСС Марказий Комитети 1983 йил июнь Пленуми талабларига тўла жавоб бермайди.

Кишиларни коммунистик руҳда тарбиялаш масалалари областнинг кўпгина партия комитетлари ва ташкилотлари фаолиятида ҳамон муносиб ўринни эгалламаган. Юзакичилик ва бир қолипда ишлаш, тадбирларга сиртдан маҳлиё бўлиб, мазмуни ва сифатига эътибор қилмаслик идеология иши практикасидан йўқотилган эмас.

Кўпгина партия комитетлари, уларнинг секретарлари идеологик, ташкилотчилик ва хўжалик иши бирлигининг ленинча принципига риоя қилинишига эришмаганлар, партия, касаба союз, комсомол, идеология ходимларини уларнинг функциясига кирмайдиган ишларни бажаришга ўринсиз жалб қиладилар. Бундай қилиш оммани тарбиялашга зиён етказади, у партиямиз томонидан аллақачон қораланган.

Идеология кадрларини танлаш ва тарбиялашда жиддий камчиликлар бор. Уларнинг тез-тез алмаштириб турилиши ҳам бундан далолат бермоқда. Кейинги беш йил ичида Ғалаба ва Орджоникидзе район партия комитетларида пропаганда ва агитация бўлимлари бутунлай янгиланди. 1975 йилдан буён Бўстонлиқ район газетасида 38 ходим, Чиноз район газетасида 34 ходим, Орджоникидзе район газетасида 30 ходим ўзгарди. Бундай ўзгаришлар 6—8 кишидан иборат коллективларда рўй берганлиги ажабланарлидир.

Кўпинча идеология иши тайёргарлиги йўқ, кам хабардор кишиларга топшириб қўйилади. Чунончи, «Билим» жамияти аъзолари аттестация қилинаётган пайтда ҳар олти лектордан бири назарий ва методик тайёргарлиги бўшлиги учун лекция ўқиш ҳуқуқидан маҳрум қилинди. Шаҳар ва район газеталари ижодий ходимларининг, область маданий-оқартув муассасалари ходимларининг ярмидан сал кўпроғи касб маълумотига эга.

Меҳнаткашларни интернационал, атеистик руҳда, тарбиялаш юзаки олиб борилмоқда, бу ишда конкретлик етишмаяпти. Айниқса, аҳоли турар-жойларида иш яхши йўлга қўйилмаган. Кишилар турмуши ва онгидаги ўтмиш сарқитларига қарши кураш ҳужумкор руҳда эмас.

Пленум партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотларидан тарбия иши самарадорлигини оширишни талаб қилди. Меҳнат коллективларидаги идеологик ишнинг ҳамма воситалари, форма ва методларини конкрет социал-иқтисодий вазифаларни ҳал этишга бўйсундириш зарур. Барча идеология участкаларини яхши тайёргарлиги бор, обрўли, пропаганда ишини большевикчасига эҳтирос билан олиб боришга лаёқатли кадрлар билан мустаҳкамлашга алоҳида эътибор бериш керак.

Бу талаблар КПСС Марказий Комитети ҳужжатларида бир неча бор таъкидланган. КПСС Марказий Комитетининг «Тошкент шаҳар партия ташкилотида раҳбар кадрларнинг марксча-ленинча ўқуви ва иқтисодий таълими тўғрисида»ги қарори қабул қилингандан сўнг ўн икки йил ўтди. Лекин ҳамон кўпгина раҳбарлар одамлар тарбиясига, коллективларнинг ахлоқий-сиёсий аҳволига масъулликларини ҳамон тушуниб етмаяптилар; озод қилинган партия, совет ва комсомол ходимларининг ҳаммаси ҳам меҳнаткашлар ўртасида, хусусан ёшлар орасида сиёсий иш олиб боришда актив қатнашмаяпти; раҳбарларнинг ўз ғоявий-назарий савиясининг ўсиши учун лозим даражада талабчанлик қилинмаяпти.

Ҳамма лавозимдаги раҳбарларнинг коллективдаги тарбиявий ишнинг аҳволи учун масъулиятини ошириш, уларнинг кишиларни тарбиялашда шахсан иштирок этишини кучайтириш, деб таъкидлашди пленум қатнашчилари, биринчи даражадаги муҳим вазифадир. Хўжалик фаолиятидаги нуқсонлар учун қанчалик талабчанлик қилинса, ғоявий-сиёсий ишдаги камчиликлар учун ҳам шунчалик талабчанлик қилиш лозим. Ана шундагина мақсадга эришиш мумкин. Ягона сиёсий кунлар, гражданларнинг жамоатчилик қабуллари, очиқ хатлар кунлари раҳбарларнинг меҳнаткашлар ўртасида сиёсий иш олиб боришининг самарали формаларидан бири бўлиб қолди. Бундай тадбирларни ўтказишни ҳар томонлама такомиллаштириш керак. КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленумида кўрсатилганидек, ўткир масалаларни муҳокама қилишдан қочмаслик, меҳнаткашларнинг биронта ҳам саволи, эътироз ва таклифларини эътиборсиз қолдирмаслик, уларни ўз вақтида амалга оширилишини таъминлаш лозим.

Ўртоқ К. У. Черненконинг армия комсомол ташкилотлари секретарлари кенгашидаги нутқида баён қилинган қоида ва хулосалар, КПСС Марказий Комитетининг «Комсомолга партия раҳбарлигини янада яхшилаш ва унинг ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашдаги ролини ошириш тўғрисида»ги қарори асосида ёшлар билан ишлаш юзасидан бир қатор вазифалар олдинга қўйилди.

Пленум қатнашчилари шуни таъкидладиларки, мактаб ислоҳотини амалга оширишга шаҳар ва район партия комитетлари, шаҳар ва район ижроия комитетлари, халқ маорифи органларининг ҳаммаси ҳам ҳали етарлича эътибор бермаяптилар, ўқув ва тарбия сифатини яхшилаш тўғрисида астойдил қайғурмаяптилар.

Мактаблар, ҳунар-техника билим юртлари раҳбарлигига баъзан педагогик фаолиятдан узоқ кишилар тайинланаётганлигига сира тоқат қилиб бўлмайди. Чунончи, Чиноз район партия комитети область ҳунар-техника таълими бошқармаси фикри билан ҳисоблашмай, Олмазор махсус ҳунар-техника билим юртига илгари хўжаликлараро бўрдоқичилик базасида директор бўлиб ишлаган Ҳалимовни директор қилиб тайинлади. У бир йилдан сўнг молия-хўжалик интизомини бузганлиги учун жиноий жавобгарликка тортилди.

Ўрта Чирчиқ, Тошкент ва бошқа бир қатор район партия комитетлари ўқув юртлари кадрлари билан бўш ишламоқда.

Шуни доимо ёдда тутиш керакки, идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларга етарли баҳо бермаслик энг ноҳуш оқибатларга олиб келиши мумкин. Область партия комитетининг пропаганда ва агитация, фан ва ўқув юртлари бўлимлари идеология муассасаларининг меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашдаги куч-ғайратларини яхшироқ координациялашга эришишлари, ғоявий-тарбиявий ишда расмиятчиликка қатъий барҳам беришлари, бу ишнинг хўжалик ва ташкилотчилик фаолияти билан чамбарчас бирлигини, ҳаёт билан мустаҳкам алоқасини таъминлашлари лозим.

Пленумда шу нарса таъкидландики, область партия комитети, шаҳар ва район партия комитетлари XXVI съезд, КПСС Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари қарорларини бажара бориб, партия, совет, хўжалик қурилишининг ҳамма участкаларини билимдон, малакали кадрлар билан мустаҳкамлаш юзасидан муайян ишларни олиб бормоқдалар.

Областда ташаббускор, ўз ишига берилган, юксак билимли, ўз олдида турган вазифаларни давлат нуқтаи назардан ҳал қиладиган ходимлар оз эмас. Ташаббускор, ишчан, одамлар билан маслаҳатлашиб ишлай оладиган, шахсан камтар раҳбарлар юзлаб топилади. Улар орасида В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори ўртоқ Сивец, «Политотдел» колхози раиси ўртоқ Хван бор. Улар ҳақида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленумида қилинган докладда самимий гаплар айтилди. Ўзбекистон қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинати директори ўртоқ Мақсудов, «Тошкент трактор заводи» бирлашмаси бош директори ўртоқ Мусин, Шредер номли бирлашма бош директори ўртоқ Мирзаев, «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхози раиси ўртоқ Раимова, «Коммунизм» колхози раиси ўртоқ Исматов, «Ленинский путь» колхози раиси ўртоқ Эм, Охунбобоев номли колхоз раиси ўртоқ Рўзиматов, Ленин номли колхоз раиси ўртоқ Ҳамроқулов, «Коммунизм» колхози раиси ўртоқ Саймоқов, «Ленин йўли» колхози раиси ўрток Муҳамаджонов ва яна кўпгина бошқа раҳбарлар ўз ишларига ижодий ёндашмоқдалар, меҳнат коллективлари эҳтиёжини тўла-тўкис қондириш устида ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

Лекин шунга қарамай ҳали ҳам қатор ҳолларда областда кадрларнинг ишчанлик ва сиёсий фазилатларига қараб танлаш ва жой-жойига қўйишдек ленинча принциплари бузилди, уларнинг фаолияти устидан доимий назорат бўлмади. Шундай шароитларда айрим маънавий нопок кишилар сув юзига қалқиб чиқди. Улар ўзларига билдирилган юксак ишончни оқлай олмадилар. Босар-тусарини билмай истеъмолчиликка берилдилар. Мансабларини шахсий манфаат йўлида суиистеъмол қилдилар.

Фақат кейинги уч йил давомида ишончни йўқотган 33 партия, совет ва комсомол ходими ўз вазифасидан четлаштирилди. Калинин район ижроия комитети раиси Раҳимов ахлоқсизлиги, ичкиликбозлиги учун вазифасидан бўшатилди ва қаттиқ жазоланди. Чилонзор ва Акмал Икромов районлари ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари Демаков ва Содиқовлар ўз хизмат вазифаларидан шахсий манфаат йўлида фойдаланганликлари ҳамда порахўрликлари учун партиядан ўчирилганликлари, жиноий жавобгарликка тортилганликлари каби ҳоллар совет органларида кадрларни танлаш соҳасидаги ишлар жуда ҳам қониқарсиз эканлигидан далолат бериб турипти. Октябрь район ижроия комитетининг раиси Аъзамов хизмат вазифасини суиистеъмол қилганлиги учун жиддий партия жазоси олди ва лавозимидан бўшатилди.

Айрим раҳбарлар план ва социалистик мажбуриятларни ҳаққоний, ўз вақтида бажараолмай кўзбўямачилик ва қўшиб ёзишга берилмоқдалар. Ана шундай хато ва камчиликлари учун 18 нафар совет ва хўжалик ходими партиядан ўчирилди, 26 киши жиддий жазо олди. Улар орасида «Ташкентвино» комбинатининг собиқ директори Каримов, Тошкент енгил металл конструкциялари заводининг собиқ директори Стулов, Янгийўл районидаги «Гулбаҳор» савдо бирлашмасининг собиқ директори Хуртова, «Ташгорводхоз»нинг собиқ бошлиғи Исахўжаев, Оққўрғон районидаги Ҳ. Олимжон номли колхознинг собиқ раиси Эргашев, Келес алоқа бўлимининг собиқ бошлиғи Хўжаев ва бошқа раҳбарлар бор.

Пленумда таъкидланганидек, бу амалда ишдаги бракдир, кадрларнинг ишчанлик, сиёсий ва ахлоқий ҳислатларини чуқур ўрганмаслик натижасидир, партия комитетларининг нотўғри кўринишлар, партия ва давлат интизомининг бузилишига қарши ҳамма вақт ҳам зўр куч-ғайрат билан, принципиаллик ва кескин кураш олиб бормаганликлари оқибатидир.

Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ У. У. Умаров докладда айтилган бу фикрни мустаҳкамлаб, ўз нутқида ҳали иқтисодий, ташкилотчилик ва идеологик ишлар бирлигига эришилмаганлигини таъкидлади. Совет ва хўжалик раҳбарлари вазифасини бажаришдан иборат бўлган ҳали мавжуд практикага тўла барҳам берилмаган. Бу раҳбарларнинг ўз шахсий ташаббускорликлари ва масъулиятларини ошириш устида камғамхўрлик қилиняпти. Умуман олганда кўпгина яхши раҳбарлар етишиб чиққан бўлса-да, лекин кейинги йилларда шаҳарда ходимларнинг ишига баҳо бериш мезонида жиддий силжишлар рўй берди. Қатор раҳбарларнинг ишчанлик, сиёсий ва ахлоқий хусусиятларини ўрганиш, улар билан суҳбатлар ўтказиш кўп ҳолларда расмий, юзаки характерда бўлди. Ишчанлик ва уддабуронлик деганда қандай бўлмасин планни бажариш, бирор нарсани ундириш қобилияти кўзда тутила бошланди. У одам софдилми, партия бурчига садоқатлими, шахсий манфаат унинг кўзига парда бўлмаяптими, ахлоқий-сиёсий хусусиятлари қандай? Бу масалалар чуқур ўрганилмади. Оқибатда кейинги пайтда турли даражадаги раҳбар ходимларнинг ўзларини тутишдаги хунук ҳоллари очиб ташланди. Уларнинг кўпчилиги партия сафидан ўчирилди ёки жиддий партия жазосини олди, ўз вазифаларидан бўшатилди.

(Давоми 3-бетда).

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

(Боши 1-, 2-бетда).

Пленум раҳбар кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишни яхшилаш, уларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан чиниқтириш, ўз ишларига баҳо беришга танқидий нуқтаи назардан ёндашиш, бенуқсон хулқ-атворга эга бўлиш руҳида тарбиялаш зарурлигига алоҳида эътиборни қаратди. Давлатни алдашга уринаётганларга, ўз хизмат вазифасини суиистеъмол қилаётганларга, ахлоқий нопок шахсларга нисбатан қатъий талабчанлик билан муносабатда бўлиш керак. Ножўя ҳоллар бошланғич партия ташкилотларида муҳокама этилиши лозим. Кадрларни раҳбарлик лавозимларига кўтариш пайтида уларнинг қобилиятларига объектив баҳо бериш, бошланғич партия ташкилотлари ва меҳнат коллективларининг фикрларини тўла-тўкис ҳисобга олиш зарур.

Ишни эплай олмаган ва ишончни оқламаган кадрларни бир лавозимдан бошқа лавозимга ўтказиш практикасига қатъий барҳам бериш, лозим. Кадрларнинг чинакам резервини ташкил этиш бўйича ишларни яхшилаш, раҳбарлик лавозимларига, сайлаб қўйиладиган органларга ва айниқса партия комитети аппаратларига ҳаёт мактабидан ўтган, меҳнат коллективида ўзини ижобий томондан кўрсатган илғор ишчилар, колхозчилар, хотин-қизларни дадилроқ кўтариш керак.

Афсуски, ҳали ҳамма жойда ҳам истисносиз барча раҳбар ходимлар ўзларининг чуқур ғоявийликлари, аъло хулқ-атворлари, бутун турмуш тарзлари, ишга чексиз садоқатлари билан партия ва давлат томонидан билдирилган юксак ишончни оқлашлари, халққа садоқат билан хизмат қилишлари, омма билан мустаҳкам алоқада бўлишлари учун қатъий талабчанлик муҳити яратилмаган.

Пленумда область партия комитетининг секретариати, бўлимлари ва айниқса ташкилий-партиявий ишлар бўлими кадрларни танлаш ва юқори лавозимларга кўтариш, уларни ҳар тарафлама текширишга диққат ва масъулият билан ёндашишни таъминлаш бўйича зарур ишларни тўла қилмадилар, деб таъкидланди. Ходимларни юқори лавозимларга кўтариш пайтида, деб уқтирилди докладда, кўп ҳолларда биз уларни чуқур ўрганмаймиз, кадрларнинг ишчанлик ва ахлоқий хусусиятлари тўғрисида расмиятчилик билан, анкета маълумотларига қараб хулоса чиқарамиз. Бунда Лениннинг кишиларни текшириш ва амалда бажарилган ишни текшириш бутун ишнинг, бутун сиёсатнинг энг туб моҳияти, худди ана шу ҳақиқатдан ҳам туб моҳият эканлиги тўғрисидаги кўрсатмасини ёддан чиқармаслик керак.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумида область партия комитети лозим номенклатуралари ҳаддан ташқари кўпайтириб юборилганлиги учун мутлақо ҳаққоний равишда танқид қилинди. Бу кадрларнинг фаолияти устидан мунтазам контролни амалга оширишни қийинлаштиради. Ставрополь ўлка партия ташкилоти тажрибаси бўйича кадрларнинг чинакам резервини вужудга келтириш учун барча мавжуд имкониятлардан фойдаланилмади, шошма-шошарлик билан яхши тайёргарликка эга бўлмаган ва истиқболсиз ходимларни ҳам резервга киритишга йўл қўйилди. Натижада ўрни бўшаб қолган лавозимга мос келадиган номзод қийинчилик билан топилади. Ходимларни сайлаб қўйиладиган вазифаларга тавсия қилишда тез-тез улар ўрнини тўлдириб туриш ҳоллари учраб туради.

Область партия комитети бўлимлари Тошкент олий партия мактабига ўқишга йўлланма бериш учун кадрларни танлашда ва бу кадрлардан келгусида фойдаланишда шаҳар ва район партия комитетларига нисбатан янада қатъийроқ талабчан бўлишлари лозим.

Областда хотин-қизларни раҳбарлик ишига кўтаришда ҳам камчиликлар мавжуд. Барча соҳаларда, шу жумладан, ҳатто соғлиқни сақлаш халқ маорифи, савдо ва маиший хизмат соҳаларида ҳам хотин-қиз раҳбарлар кам. Оққўрғон, Оҳангарон, Бекобод, Бўстонлиқ ва бошқа районларда хўжалик раҳбарлари ўртасида бирорта ҳам раҳбар хотин-қиз йўқ. Ваҳоланки, хотин-қизларни юқори лавозимларга кўтариш партиянинг кадрлар сиёсатидаги энг муҳим йўналишларидан бири, катта социал аҳамиятга эга бўлган масаладир.

Маълумки, танқид ва ўз-ўзини танқид кадрларни тўғри тарбиялаш, улар масъулиятини ошириш, хотиржамлик ва манманликка берилишдан сақлашда синалган воситадир. Бироқ, барча партия ташкилотлари ҳам партия ва давлат интизомини мустаҳкамлашнинг, ходимларда юксак маънавий хислатларни, камчиликларга муросасизликни шакллантиришнинг бу муҳим воситасидан самарали фойдаланяптилар, деб бўлмайди.

Пленумларда, бошланғич партия ташкилотлари коммунистларининг йиғилишларида, ишчиларнинг умумий йиғилишларида кўп ҳолларда танқид юқоридан пастга бўлади. Пленум қатнашчилари кейинги бир ярим йил ичида пленумларда ва партия активи йиғилишларида Калинин, Куйбишев районлари, Чирчиқ шаҳар партия комитетлари секретарлари ва ходимлари шаънига бирорта ҳам танқидий фикр билдирилмаганлигини кўрсатиб ўтдилар.

Партия комитетлари секретарларидан П. А. Юсупов, Э. Ҳ. Ҳатамов, К. Б. Мамедов, Б. Т. Тўрик ва қатор бошқа ўртоқлар танқидни ёқтирмайдилар, танқидга тўғри муносабатда бўлмайдилар. Ваҳоланки, уларнинг ўзи қатъий, принципиал танқид ва ўз-ўзини танқидни авж олдиришда намуна кўрсатишлари, бунга ходимларни ўргатишлари керак.

Кўпгина докладларнинг мазмуни ҳам ўзаро талабчанлик билан принципиал равишда мулоқот юритишга имкон бермайди. Уларда ютуқлар осмонга кўтариб мақталади, камчиликлар эса юзаки айтиб ўтилади. Бу нуқсон ва камчиликларнинг сабаблари очиб ташланмайди, уларни бартараф этиш бўйича амалий таклифлар киритилмайди.

Пленумларга партия комитетларига сайланганлардан ортиқ кишиларни таклиф этишдек нотўғри тажриба ҳам танқидни ривожлантиришга ёрдам бермайди. Ленин, Собир Раҳимов, Чилонзор, Пискент районлари партия комитетлари, Олмалиқ шаҳар партия комитетининг айрим пленумларида сўзга чиқувчилар орасида сайлаб қўйилган кишилар миқдори атиги 30—40 процентни ташкил этади.

Пленумлар, бюро мажлислари қанчалик сиёсий ва ишчанлик вазиятида ўтганлигини, улар муҳокамасига киритилган ҳужжатларнинг сифати қандай эканлигини, ҳамма жойда ҳам танқид ва ўз-ўзини танқидни ривожлантириш учун зарур шарт-шароит яратилганлигини, коммунистлар томонидан билдирилган фикр ва мулоҳазалар, таклифлар қандай ҳисобга олинаётганлигини танқидий нуқтаи назардан таҳлил қилиб чиқиш керак.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми партия комитетлари диққат-эътиборини ўз иш услуб ва методларида коллегиаллик принципини янада қатъият билан қарор топтиришлари зарурлигига алоҳида қаратди. Бу партия раҳбарлигининг олий принципи, ишда камчилик ва нуқсонларга ишончли тўсиқдир.

Докладчи ва музокараларда сўзга чиққанлар айрим шаҳар ва район партия комитетларида, ҳатто область партия комитетида ҳам баъзи ҳолларда коллегиаллик расмий характерда бўлишини, доимо ҳам изчил амалга оширилмаслигини тан олдилар. Бюро ишидаги планлаштириш бузилади, кун тартибларига кўпдан-кўп масалалар киритилади. Бу муҳокама этилаётган масалаларнинг моҳиятини чуқур таҳлил қилиш имконини бермайди. Бўлимлар ўз вақтида қарорлар қабул қилмайдилар, ҳамиша ҳам дадиллик кўрсатишмайди, баъзи ҳолларда эса зиммаларига масъулиятни олгилари келмайди. Вақтни бюрога кўпдан-кўп ҳужжатлар тайёрлаш ва киритишга сарфлайдилар. Сўраб олиш йўли билан кўпдан-кўп қарор қабул қилишдан иборат нотўғри практикага барҳам берилмаган.

Чилонзор, Собир Раҳимов, Ғалаба, Пискент район партия комитетларининг бюро мажлисларида планга кирмаган 80—90 процент масалани кўрадилар. Бюронинг аъзолари ва бошқа сайлаб қўйиладиган партия органларининг кўпгина аъзолари ўзларини пассив тутадилар, муҳокама этилаётган масалалар юзасидан ўз фикрларини билдирмайдилар.

Қабул қилинган қарорнинг ижросини контроль қилиш ва текширишни ташкил қилиш партия комитетлари, совет, хўжалик органлари ишидаги камчиликлардан бири бўлиб қолмоқда. Контролнинг системали, умумийлик, ошкоралик ва таъсирчанлик сингари энг муҳим принципларига ҳамма вақт ҳам риоя қилинмайди.

Контролнинг сифати ва самарадорлиги қарорларнинг сонига бевосита боғлиқдир. Улар сонини қисқартириш бўйича қатор чоралар кўрилаётганига қарамай область партия комитети, Тошкент, Чирчиқ, Олмалиқ шаҳар партия комитетлари, Бўстонлиқ, Коммунистик, Чиноз, Чилонзор район партия комитетларида қабул қилинаётган қарорлар сони ҳали ҳам кўпдир. 1983 йилда Бўка, Куйбишев район партия комитетларида, Янгиобод шаҳар партия комитетида қабул қилинган қарорлар сони 1982 йилдагига нисбатан 30—50 тага кўпайди. Айни пайтда бу қарорларнинг кўпчилиги шаҳар ва район ижроия комитетлари, бошқа совет ва хўжалик органлари ҳуқуқ доирасига тааллуқли эди. Мазкур ҳамда баъзи бошқа шаҳар ва район партия комитетлари иш услубларини секинлик билан қайта қураётганликларидан, эскичасига ишлашни давом эттираётганликларидан, совет ва хўжалик органлари вазифаларини бажараётганликларидан далолат беради.

Бироқ партия комитетлари буни «юқоридан» берилаётган кўрсатмалар бўйича қилишга мажбур бўлмоқдалар. Бу ҳақда Тошкент район партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ А. Т. Тўрахонов гапириб ўтди. Бизда, — деди у, — партия комитетларининг тор хўжалик масалалари бўйича ҳисоботларини тинглашнинг ўзини оқламаган практикаси қарор топган. Кўп ҳолларда область партия комитетининг бўлимлари бунинг ташаббускорлари бўлмоқдалар. Турли хил ҳисобот формаларини тўплаш, телефонограммалар бўйича дейилган кўрсатмаларни бажариш бизни совет ва бошқа органлар вазифасини адо этишга мажбур қилмоқда. Область партия комитетининг жойларда турли штабларга барҳам бериш тўғрисидаги кўрсатмаси маъқулланиб кутиб олинди. Бизда фақат қишлоқ хўжалиги масалалари бўйича 10 та штаб бор эди. Айни пайтда фақат кейинги ойнинг ўзида иккита янги штаб тузиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Ахир тегишли масалалар билан шуғулланиши керак бўлган хўжалик ташкилотлари бор-ку. Умуман барча қишлоқ хўжалик ишларини ҳал қилиши керак бўлган нуфузли штаб — РАПО тузилган ва ишлаб турган бўлса, районда яна қандай штаб ва комиссиялар керак деган савол туғилади. Ўрни келганда шуни айтиш керакки, ҳали бизнинг фикримизча РАПОнинг ўзи ҳам қишлоқ хўжалигини бошқариш системасида ўз ўрнини тўла топиб олгани йўқ.

Ҳар бир меҳнат коллективининг ишдаги муваффақиятлари бошланғич партия ташкилоти жанговарлиги, унинг етуклиги, камчиликларга муросасизлиги, меҳнаткашларни зиммадаги вазифаларни бажаришга сафарбар эта олиш маҳорати билан белгиланади.

Бироқ, кўпдан-кўп интизомсизлик, қўшиб ёзиш, кўзбўямачилик ҳоллари, бошқа суиистеъмол қилишлар бошланғич партия ташкилотларининг мавжуд камчиликларга зарур даражада эътибор бермасликлари, улар томонидан маъмурият фаолияти бўш контроль қилинаётганлигидан далолат беради.

Шаҳар ва район партия комитетлари эса ўзларининг қуйи бўғинлари ўз устав вазифалари, айниқса, раҳбарларнинг партиявий жавобгарлиги масаласини кўриб чиқишдаги вазифаларини қандай бажараётганликлари тўғрисида етарлича ғамхўрлик қилмаяптилар. Кейинги уч йил ичида шаҳар ва район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотларини четлаб ўтиб, 284 коммунистни КПСС сафидан ўчирдилар, 855 нафар партия аъзоси ва аъзоликка кандидатни жазоладилар. Бу билан улар мазкур шахсларнинг ўз бошланғич партия ташкилотлари коммунистлари олдидаги масъулиятидан халос қилдилар.

Бунга Ўзбекистон металлургия заводи цех бошлиғи А. И. Турчев билан бўлган воқеани мисол келтириш мумкин. Уни маънавий ахлоқсизлиги учун 17 коммунистдан иборат цех партия ташкилотини четлаб ўтиб, партия сафидан ўчиришди. Ленин район партия комитети ўз мансабини суиистеъмол қилганлиги учун район социал таъминот бўлими мудири Д. С. Ҳакимовага қаттиқ виговор эълон қилди. Лекин Д. С. Ҳакимованинг қилмишлари 46 коммунистни бирлаштириб турган район ижроия комитети бошланғич партия ташкилотида муҳокама қилинмади.

Пленум қатнашчилари бундай ҳолларга чек қўйиш зарурлигини уқтирдилар. Коммунист қандай мансабни эгаллашидан қатъий назар у нотўғри йўлга кирдими, биринчи навбатда ўз партия ташкилотида муҳокама қилиниши керак. Йўл қўйган хато ва камчиликларини, фақат партия ташкилоти рўй-рост айтиши мумкин. Бу барча коммунистлар ва партия аъзолигига кандидатлар учун қўйиладиган ягона талаб ва интизом принципидир.

Партия ҳаётида демократизмни ҳар томонлама ривожлантириш, коммунистларни, уларнинг хизмат вазифасидан қатъий назар, тарбиялашни яхшилашда бошланғич партия ташкилотлари ролини ошириш, КПСС Устави талаблари ва партия ҳаёти нормаларига коммунистлар қандай риоя қилаётганликларини назорат қилиб боришни кучайтириш бўйича шаҳар, район, область партия комитетлари ҳузуридаги партия комиссиялари қатъий ва кенг кўламда иш олиб боришлари лозим.

Пленум меҳнат коллективининг йўналтирувчи кучи ва сиёсий ядроси ҳисобланган бошланғич партия ташкилотлари ролини ҳар томонлама ошириш, социал-иқтисодий масалаларни ҳал этишдаги масъулиятини ўстириш, камчиликларга нисбатан муросасизлик вазиятини вужудга келтириш, меҳнаткашларда актив ҳаётий позицияни шакллантириш зарурлигини уқтирди.

КПСС Марказий Комитети партия комитетлари эътиборини ташкилотчилик ва сиёсий ишлардаги камчиликларга бир неча бор қаратди. Кадрларни ғоявий жиҳатдан чиниқтириш, интизомни мустаҳкамлаш, коммунистларнинг авангардлик ролини ошириш, уларнинг ижтимоий ҳаётдаги активликларини ўстириш лозимлиги уқтирилди. Агар область партия комитети бюроси, унинг секретарлари, шаҳар, район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари ва уларнинг секретарлари, барча раҳбар кадрларимиз КПСС Марказий Комитети кўрсатмаларининг бажарилиши устидан қатъий талабчанлик ва назорат ўрнатганларида бунчалик кўп камчиликлар рўй бермаган бўларди. Пленум область партия комитети бюросидан, шаҳар, район партия комитетларидан, бошланғич партия ташкилотларидан, совет, касаба союз, комсомол, хўжалик органларидан, барча кадрлар ва сайлаб қўйилган активлардан мавжуд аҳвол билан муроса қилмай камчиликларни бартараф этишга бутун эътиборни қаратиш, ишлаб чиқариш ва ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларига раҳбарлик самарадорлигини оширишни талаб қилди.

Докладчи ва сўзга чиққан нотиқлар ҳамма жойда энг аввало ўзимиз тартиб ўрнатишимиз, йўл қўйилган камчиликларни ўзимиз бартараф этишимиз зарур, деб таъкидладилар. Бу соҳада ижтимоий фикр, коммунистлар, кенг омма бизга кўмакдош бўлади. Бундай дамларда демагоглар ва адоватчиларга орамизда ўрин бўлмаслиги керак. Улар масъулиятли дамларда кадрларимизни майиб қилиб қўйишлари мумкин. Кадрлар партиянинг олтин фондидир. Уларни тарбиялаш, йўналтириш ва асраб-авайлаш, ижодий, мустақил ва дадил ишлашлари учун барча шароитларни яратиб беришимиз керак.

Интизомни мустаҳкамлаш, кадрлар масъулиятини ошириш юзасидан қўйилаётган вазифаларни ҳал этишда оммавий-ахборот ва пропаганда воситалари имкониятларидан кенг фойдаланиш, меҳнаткашларни қизиқтираётган масалаларни ўткир ва принципиал тарзда ёритишда уларга ёрдам бериш, танқидий чиқишларга эътиборсизлик қилаётганларга нисбатан кураш олиб бориш зарур. Газеталар, радио ва телевидение қўйган муаммолардан ўзини олиб қочаётганларга нисбатан талабчан бўлиш, танқидни бўғувчиларга зарба бериш ва айбдорларни қаттиқ жазолаш лозим. Айни пайтда редакциялар қўйилган вазифаларни изчил ва тўла бажарилиши устида курашишлари лозим.

Пленум область партия комитети бюроси, шаҳар, район партия комитетлари зиммасига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленуми қарорларини бажариш ва уларни ҳаётга тадбиқ этиш юзасидан комплекс тадбирлар планини ишлаб чиқиш вазифасини юклади. Бунда партия ва давлат интизомини ҳар томонлама мустаҳкамлашга, барча участкаларда уюшқоқлик ва тартибни мустаҳкамлашга алоҳида эътибор бериш зарур. Кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашни яхшилаш, сиёсий-тарбиявий ишлар даражасини ошириш, жамиятимизга зид ҳолларга қарши кескин кураш олиб бориш, коммунистик ахлоқ нормаларининг бузилишига йўл қўймаслик лозим.

Пленум қатнашчилари таъкидлаб ўтганларидек, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми ва область партия комитетининг ушбу пленуми қарорларини амалга ошириш партия, совет ва хўжалик кадрларининг сиёсий, ишчанлик ва ахлоқий етуклигини белгилайдиган масъулиятли синовдир. Пленум қарорларини ҳар бир коммунистнинг онгига ва қалбига чуқурроқ етказиш зарур. Бунинг учун ҳақиқатнинг кўзига тик боқиш, йўл қўйилган хато ва камчиликларни ҳалол тан олиш, энг муҳими, камчиликларни тезроқ тугатиш юзасидан конкрет чоралар кўриш, иш услуби ва методини яхшилаш, партия ва давлат интизомини барча жойларда янада мустаҳкамлаш талаб этилади.

Область партия ташкилоти олдида турган вазифаларни бажаришда ҳар бир коммунист, ҳар бир меҳнаткаш ўзини масъул деб ҳис этиши керак. Бинобарин, областимиз меҳнаткашлари Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 60 йиллик катта ва қувончли байрамини меҳнат ва сиёсий активликлари ошган ҳолда кутиб олишга интилмоқдалар.

Тошкент область партия комитетининг пленуми КПСС Марказий Комитетини ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетини ишонтирадики, область партия ташкилоти ўз кучини аниқланган камчилик ва нуқсонларни бартараф этишга сафарбар этади, ўз сафларини партиямизнинг жанговар штаби теварагига яна ҳам маҳкамроқ жипслаштиради. Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини оширишга муносиб ҳиссасини қўшади.

Халқаро ҳаёт

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

ХАЛҚАРО ПИОНЕР ЛАГЕРИ ОЧИЛДИ

БУДАПЕШТ. Дунайнинг хушманзара соҳилида, Домбори деган жойда янги халқаро пионер лагери очилди. Бу ерда венгер тенгқурлари билан бир қаторда Совет Иттифоқи, ГДР ва Франциядан келган 120 нафар пионер ва мактаб ўқувчиси дам олади. Меҳмонлар Тольна областининг диққатга сазовор жойлари билан танишадилар, ўз каникулларининг бир қисмини эса «Венгрия денгизи» — Балатон кўли соҳилида ўтказадилар.

(ТАСС).

БОЛАЛАРГА ТУҲФА

ХАНОЙ. Вьетнамлик болалар бу йил ёзда яхши туҳфа олишди. Мамлакатнинг энг чиройли жойларидан бирида — Халонг кўрфази соҳилида янги пионер лагери очилди. Бу ерда ҳар ой тўрт юздан кўпроқ ўғил ва қиз бола дам олади ва куч-қувват тўплайди.

Халонгдаги пионер лагери — интернационал лагердир. Бу ерда вьетнамлик болалар билан бир қаторда қардош Лаос ва Кампучиядан келган уларнинг тенгқурлари ҳам дам оладилар. Болалар каникул вақтида мароқли юришлар қиладилар, партия ва революция ветеранлари, Каунгиннинг донгдор шахтёрлари билан учрашадилар, турли спорт мусобақалари ўтказадилар.

(ТАСС).

НАМИБИЯ ВАТАНПАРВАРЛАРИНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

ЛУАНДА. Жануби-Ғарбий Африка халқ ташкилоти (СВАПО) ватанпарварлари Намибиядаги жанубий африкалик оккупациячиларга қарши жанговар ҳаракатларни тобора кучайтирмоқдалар. СВАПОнинг бу ерда тарқатилган ахборотида айтилишича, шу йилнинг март ойидан июнь ойигача бўлган давр ичида Намибия халқ озодлик армияси (ПЛАН) жангчилари душманнинг олтита ҳарбий базасига ҳужум қилганлар, шунингдек бошқа бир қанча муваффақиятли операциялар ўтказганлар. Ҳаммаси бўлиб 140 нафардан кўпроқ оккупациячи қириб ташланди.

ПЛАНнинг жанговар отрядлари, деб уқтирилади ҳужжатда, Намибиянинг ўз территориясида жанговар операцияларни режалаштириб амалга оширмоқдалар. Улар, Претория маъмурлари ёлғондан даъво қилаётганларидек Анголанинг жанубий районларидан туриб ҳаракат қилаётганлари йўқ, балки доимо Намибияда турибдилар.

(ТАСС).

БЕЛЬГИЯЛИК ЮРИСТЛАРНИНГ МАКТУБИ

БРЮССЕЛЬ. Американинг янги ядровий ракеталарини Бельгия территориясида жойлаштириш Бельгия қонунларига зиддир. Халқаро ҳуқуқ соҳасидаги таниқли бельгиялик юристлар группасининг бош министр ўринбосари, юстиция ва муассасаларни ислоҳ қилиш министри Ж. Голга йўллаган мактубида шундай дейиладди. Башарти ҳукумат маъмурлари Американинг ракета-ядро қуролини жойлаштириш ҳақида қарор қабул қилсалар, Бельгия қонунларининг қоидаларига мувофиқ бу ишда айбдор бўлган шахслар юридик жавобгарликка тортиладилар ва ҳатто қамоққа олинишлари ҳам мумкин, дейилади мактубда. Ҳужжат муаллифларининг уқтириб ёзишларича, ҳозирги ўнг марказчи ҳукумат бундай қарорлар қабул қилишга юридик жиҳатдан ҳақли эмас. Чунки ҳукумат маъмурларининг бундай хатти-ҳаракатлари Бельгия қонунларигагина эмас, халқаро ҳуқуқ принципларига ҳам зиддир.

(ТАСС).

А. РАМАЛЬО ЭАНЕШНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ЛИССАБОН. Португалия республикасининг президенти А. Рамальо Эанеш Португалия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатлар изчиллик билан ривожлантирилиши тарафдори эканини айтди.

Иккала мамлакат ўртасидаги ҳар томонлама ўзаро манфаатли алоқаларни янада мустаҳкамлаш, деб уқтирди у ТАСС мухбири билан суҳбатда, португал ва совет халқларининг манфаатларига мос бўлиб тушади, халқаро ҳамкорликни ривожлантиришга кўмаклашади. Кейинги вақтларда, деб уқтирди президент, икки томонлама савдо-сотиқ сезиларли равишда кенгайиб бормоқда, парламентлараро алоқалар кучаймоқда. Португалия давлатининг бошлиғи маданият соҳасидаги муносабатлар самарали ривожланаётганлиги хусусида мамнуният изҳор этиб, Португалияга тез-тез келиб ўз маҳоратларини намойиш қилаётган совет санъат арбоблари шодиёна кутиб олинаётганини таъкидлади.

ЭНГ ИФЛОС ШАҲАР

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. (ТАСС). Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти Бразилиянинг Кубатан шаҳрини дунёдаги энг ифлос шаҳар деб топди. Кубатан ҳавоси таркибидаги химиявий ишлаб чиқариш чиқитлари ва қаттиқ зарралар нормалардан бир неча баравар ортиқлиги аниқланди.

Маҳаллий санитария назорати комиссияси бир қанча саноат корхоналарининг эгаларига яна бир бор мурожаат этиб, тозалаш қурилмалари ўрнатишни ва атроф муҳит янада кўпроқ ифлосланишига йўл қўймаслик учун ишлаб чиқариш маромини вақтинча қисқартиришни талаб қилди.

ФАЛАСТИН ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ БИТИМИ ИМЗОЛАНДИ

ЖАЗОИР. (ТАСС). Жазоир пойтахтидаги Фаластиндаги етакчи ташкилотлар — ФАТХ, Фаластин озодлиги демократик фронти ва халқ фронти, Фаластин озодлик фронти ва Фаластин Компартияси ўртасида тузилган битим имзоланди. Жазоир ва Аданда олиб борилган музокаралар натижасида шу битимнинг тузилишига эришилди.

Ҳужжатда фаластинлик арабларнинг бирдан-бир қонуний вакили бўлмиш Фаластин озодлик ташкилоти сафларининг жипслиги ва унинг Фаластин халқи туб манфаатларига жавоб берадиган ватанпарварлик йўлини сақлаш ҳамда мустаҳкамлаш зарур эканлиги таъкидлаб ўтилади. Музокараларнинг қатнашчилари Фаластин миллий кенгашининг навбатдаги сессиясини шу йил 15 сентябргача чақиришни зарур, деб топдилар. Фаластин революцияси кучлари бош қўмондонининг ўринбосари Х. Вазир бу ерда ўтказилган матбуот конференциясида шу ҳақда гапирди.

ТАКТИК НАЙРАНГ

ВАШИНГТОН. Президент Рейган Оқ уйда расмий визит билан бу ерга келган ГФР мудофаа министри Манфред Вернерни қабул қилди. Учрашувдан кейин министр асосан Шарқ билан Ғарб ўртасидаги муносабатлар муҳокама қилинганини айтди. Журналистлар билан бўлган суҳбатда Вернер ГФР ҳам, Қўшма Штатлар ҳам, шунингдек умуман НАТО ҳам бу муносабатларни яхшилашдан ва тез орада қуроляроғлар устидан самарали контроллик ўрнатишга эришишдан «ғоят манфаатдордирлар», деб исботлашга уринди.

Бироқ бу хусусдаги ваъдалар АҚШ ва унинг НАТОдаги шериклари ҳақиқий урушқоқлик ниятларини ниқоблашга хизмат қиладиган тактик найрангдан бошқа нарса эмаслигини министрнинг ўзи айтган гаплар яққол ошкор этиб қўйди. Жумладан, Вернер Бонн НАТОнинг «икки ёқлама қарори» деб аталган қарорини бажаришга, яъни Американинг «Першинг-2» ядровий ракеталарини Ғарбий Германия территориясида жойлаштиришни графикка аниқ мувофиқ равишда давом эттираверишга қатъий аҳд қилганлигини таъкидлади.

(ТАСС).

КАМСИТУВЧИЛИК ЧОРАЛАРИ

ТОКИО. АҚШнинг халқаро савдо-сотиқ комиссияси пўлат импорт қилишни кескин қисқартиришга ва бу маҳсулот учун янги оширилган тарифлар жорий қилишга қарор берганлиги тўғрисидаги қарорларини япон газеталари «АҚШ зарба урмоқда», «пўлат савдосининг чекланиши Японияга зиён етказади» деган сарлавҳалар остида босиб чиқарди.

Вашингтоннинг бу қарори Японияда ҳақиқий саросималикни келтириб чиқарди.

(ТАСС).

ХРОНИКА, ВОҚЕАЛАР, ФАКТЛАР

● ПАРИЖ. Францияда йил охиригача «ортиқча кишилар» армияси сони 2,5 миллион кишига етади. Ҳукумат статистика бюроси шуни хабар қилди. 1984 йилнинг иккинчи ярмида Францияда 200.000 га яқин кишининг ишсиз қолиши кутилмоқда. Саноатда айниқса кўплаб киши ишдан бўшатилади. Матбуот маълумотларига кўра, ҳозирги вақтда мамлакатда ишсизлар ишга яроқли бутун аҳолининг 9,5 процентини ташкил этади.

● БЕРН. Швейцария экономикасининг анъанавий тармоғи — соат саноати жиддий иқтисодий қийинчиликларни бошидан кечирмоқда. Бу ерда эълон қилинган статистика маълумотларига мувофиқ, маҳаллий соатсозларнинг 1983 йилда экспорт қилган маҳсулоти 11,5 процент камайди. Бу йил ҳам Швейцария соатларига буюртмалар камаймоқда. Мамлакатда ишлаб чиқарилаётган соатлар асосан чет давлатларга чиқарилади.

● ВЕНА. Австрияда хотин-қизларни камситиш мамлакатдаги энг ўткир проблемалардан бири бўлиб қолмоқда. Бу ерда эълон қилинган расмий статистика маълумотларига кўра, хотин-қиз ишчи ва хизматчилар баббаравар меҳнат учун эркакларга нисбатан 30—35 процент кам иш ҳақи оладилар. Корхона эгалари «ишлаб чиқаришни рационализациялаш» баҳонаси билан кўплаб кишиларни ишдан бўшатган чоқда хотин-қизлар биринчи бўлиб ишдан маҳрум этиладилар. Ҳозирги вақтда мамлакатда мавжуд бўлган 100 минг кишилик ишсизлар армиясининг салкам ярмини хотин-қизлар ташкил этади.

● ЛОНДОН. «ЖАР экономикаси кейинги қирқ йил мобайнида ҳеч қачон бундай ачинарли аҳволга тушиб қолмаган эди» — Жанубий Африка банкининг мутахассислари ҳар томонлама текшириш ўтказганларидан кейин ана шундай хулосага келдилар. Рейтер агентлигининг хабар беришича, ЖАРда ялпи миллий маҳсулотнинг ўсиши шу йилнинг биринчи кварталида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан қарийб икки баравар пасайган. Айни вақтда истеъмол молларининг нархлари кескин кўтарилган. Йил охирига бориб пул қадрсизланишининг ўсиши 12 процентдан ҳам ошиб кетади.

ЖАРда оғир иқтисодий вазиятнинг вужудга келганлиги — мамлакатни ҳарбийлаштириш, қўшни давлатларга қарши агрессия ва ирқчиликка таяниб иш кўраётган ирқчи режим сиёсатининг бевосита оқибатидир.

● ДУБЛИН. Республика соғлиқни сақлаш ва социал таъминот министрлигининг топшириғига мувофиқ тайёрланган махсус обзорда қарийб ярим миллион ирландиялик ёки мамлакат аҳолисининг 12 проценти қашшоқликнинг расмий жиҳатдан белгиланган даражасидан ҳам паст аҳволда яшамоқда, дейилади. Ҳужжат муаллифлари — давлат маъмурияти муассасасининг мутахассислари Ирландия ҳукуматини даромадни тақсимлаш сиёсатини тубдан қайта кўриб чиқишга ва социал таъминот моддалари бўйича тўланадиган ҳақ миқдорини кўпайтиришга даъват этдилар.

(ТАСС).

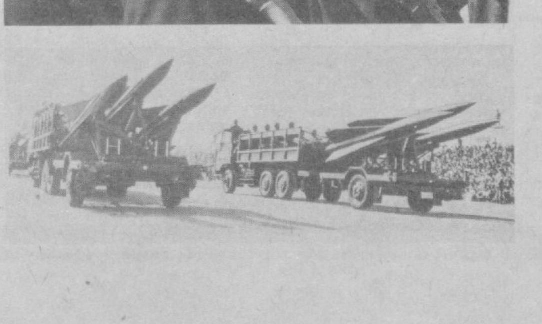

ЯПОНИЯнинг ҳукмрон доиралари Вашингтон тазйиқи билан қуролли кучларни кўпайтиришнинг 1983—1987 йилларга мўлжалланган программасининг бажарилишини тезлаштирмоқдалар. Бу милитаристик режалар Осиё халқларини қонуний равишда ташвишга соляпти. Суратларда: Япониянинг «ўз-ўзини мудофаа қилиш кучлари» базаларидан бирида бўлиб ўтган ҳарбий парад пайтида.

Камера пресс—ТАСС фотолари.

ИШОНУВЧАНЛИК ФОЖИАСИ

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИНИНГ «ОТЕЛЛО» СПЕКТАКЛИ ҲАҚИДА

БУЮК актёр Аброр Ҳидоятов иштирокида «Отелло» спектакли сўнгги бор 11 май 1958 йилда ижро этилди. Ўша кун В. Шекспирнинг бу машҳур трагедияси Ҳамза номли академик драма театри саҳнасида беш юзинчи марта қўйилганди. Н. Ладигин ва М. Уйғур саҳналаштирган, С. Эшонтўраева ва И. Болтаева (Дездемона), О. Хўжаев ва Н. Раҳимов (Яго), Ш. Қаюмов (Кассио), О. Жалилов (Дож), Т. Султонова (Эмилия), Ҳ. Латипов (Брабанцио), Ж. Тожиев (Родриго) каби ажойиб санъаткорларимиз иштирок этган бу спектакль ўзбек совет театри тарихига алоҳида зарварақ бўлиб кирди. Мана, роса йигирма олти йилдан кейин томошабинлар Шекспир қаҳрамонлари билан қайта учрашдилар.

Маълумки, пок ва садоқатли муҳаббат, унинг фожиавий оқибати — «Отелло» трагедиясининг сюжетини белгиласа ҳам, унинг ижтимоий моҳияти ғоятда чуқур ва кўлами кенг. Унда бир-бирига зид гуманистик ва реакцион фалсафа, бир-бирига қарама-қарши икки тушунча — гўзаллик ва тубанлик, олижаноблик ва ёвузлик, бир-бирига мутлақо ёт ахлоқ — юксак инсонийлик ва буржуа ахлоқи, адолат ва зўравонлик каби ижтимоий принциплар ўз аксининг мукаммал ифодасини топган. Мана, шунинг учун мазкур асар, ундаги воқеалар, қаҳрамонларнинг тақдири замондошларимизни ҳаяжонга солади. Трагедиядаги барча воқеаларнинг чунончи, ҳозирги капиталистик дунёда инсон эркинлигининг поймол этилиши, ирқчилик сиёсатининг мавжудлиги билан ҳамоҳанглиги асарга замонавийлик бахш этади. Трагедияни саҳналаштиришда Москвадаги Е. Б. Вахтангов номли театрнинг бош режиссёри, СССР халқ артисти Е. Р. Симонов ва режиссёр Р. Ҳамидов Шекспир асарини шу кун руҳига яқинлаштиришни мақсад қилганлар. Ижрочилар ансамблини тузишда, Отеллодан тортиб кичик бир образнинг талқинини ҳал этишда, мезансценалар қуришда ана шу асосий мақсаддан келиб чиқилган.

Одатда ҳар томонлама мукаммал қўйилган спектакль кўрилгандан сўнг киши анча вақтгача ундан таъсирланиб юради, саҳнадаги воқеалар, қаҳрамонларнинг қисмати томошабинни узоқ фикрлашга беихтиёр ундайди. Бу спектаклда ҳам хотирада қоладиган саҳналар ва образлар йўқ эмас. Сенат аҳлига Отеллонинг ҳикоясини тасвирловчи кўриниш, Отелло билан Дездемонанинг муҳаббатини ифодаловчи лирикага бой саҳналар, икки севишганнинг бахтига рахна тушган ва шу туфайли уларнинг чексиз изтиробини кўрсатувчи чуқур драматизм билан суғорилган эпизодлар, Отелло билан Дездемонанинг сўнгги фожиали учрашувини тасвирлайдиган саҳналар шулар жумласидандир.

Шекспир драматургияси билан яқиндан таниш бўлган томошабинда дастлаб: «Отелло образи ўз талқинини саҳнада мукаммал топганмикин?» деган савол туғилади. Бу, табиий. Чунки бутун бошли спектакль тақдири, унинг саҳнадаги умри аввало шу асосий образнинг қандай яратилганига боғлиқ.

Мазкур асар уч асрдан зиёд давр ичида жаҳон театрларида қўйилади. Бироқ тарих Отелло образини ижодий маҳорат чўққисига олиб чиққан машҳур актёрларнинг айримларинигина эътироф этган. Таниқли англиялик актёр Э. Кин, моҳир итальян трагики Т. Сальвини, жаҳонга шуҳрати кетган совет актёрлари Л. Леонидов, А. Остужев, Б. Мордвинов, А. Ҳидоятов, А. Хорава, В. Папазян кабилар шу жумладандир. Масалан, 1945 йилда Англия парламенти делегациясининг аъзолари Аброр Ҳидоятов иштирокида «Отелло» спектаклини кўриб «Шекспир ватанида ҳам Аброр Ҳидоятов яратган Отеллодек образни кўрмаганмиз», деб таъкидлаган.

Афсуски, бундай истеъдод эгалари саҳнада камдан-кам пайдо бўлади. Модомики шундай экан, «Отелло»дек нодир асар қўйилмаслиги керак деган фикр эмас бу, албатта. Яратилган образ томошабинни ҳаяжонга солиб, унда ишонч ҳосил қилдими, театр ва Отелло ролини ижро этган актёр ўз мақсадига эришган деган гап. Фикримизча, Ҳамза номли театр саҳнасида яратилган Отелло образига ҳам ана шу нуқтаи назардан ёндашиш тўғри бўлади.

...Отелло залга қараб, охирги монологининг энг сўнгги сўзларини айта туриб кўксига ханжар санчади... Кўксини икки қўллаб ушлаганича саҳна ўртасида ўтирган Дож томон эгилиб, секин у томонга бурилади. Томошабинга орқа туриб бирдан қоматини ростлайди... Сўнг икки қўлини ёяди: чап қўлида Дездемонага биринчи бор ҳадя қилган рўмолчани ушлаган, ўнг қўлида эса ханжар... Шу ҳолатда Отелло орқаси билан йиқилиб жон беради... Саҳнада ҳам, залда ҳам бир дам сукунат ҳукм суради... Кассионинг «...У олижаноб қалб эгаси эди» деб Отеллога қарата айтган сўзидан кейин залда гулдурос қарсаклар янграйди. Ҳа, бу қарсакларда томошабиннинг спектакль яратувчилари ва ижрочиларига миннатдорлигигина эмас, Отелло образи тан олинганлиги ҳам ифодаланган.

Рўмолча ва ханжар спектаклда рамзий маъно касб этган. Рўмолча — самимий ва садоқатли муҳаббатнинг нишонаси бўлса, ханжар — иғво туфайли шу пок муҳаббатга нисбатан туғилган кучли нафратни ифодалайди. Муҳаббат ва нафрат бир-бирига мутлақо зид бўлган ана шу икки кучли ҳиссиёт фақат Отелло образини эмас, бутун спектаклнинг ғоявий ҳамда бадиий йўналишини, унинг драматик ривожини белгилаган.

Отелло ролини Т. Азизов ва Ё. Аҳмедов ижро этган. Ҳар иккала актёр ҳам Аброр ака иштирокидаги «Отелло» спектаклини кўрган, Отеллонинг бошқа ижрочилари ҳақидаги адабий манбаларни мутолаа қилган. Устозлардан образнинг мағзини чақиш йўлларини ўрганган бўлса ҳам, бироқ улар тақлидга мутлақо берилмай, ҳар бири ўзига хос Отелло образини яратган. Фақат Т. Азизовнинг Отеллоси ташқи кўриниш жиҳатидан бир қадар Аброр Ҳидоятов Отеллосига ўхшаб кетади. Бу табиий, чунки уларнинг қариндошлиги бор.

Т. Азизов ва Ё. Аҳмедов ижросида Отеллога алоқадор мезансценалар асосан бир хилда тузилган, уларнинг либоси ҳам бир хил. Бироқ Отелло образини талқин қилишда улар бир-бирини такрорламаганлар ҳам. Ҳар бир санъаткор Отеллонинг ички ва маънавий дунёсини, психологик ҳолатини, Дездемона, Яго ва бошқа қаҳрамонларга нисбатан муносабатини ўзгача ифодалайди. Т. Азизов ижросидаги Отелло дастлаб сенат саҳнасида пайдо бўлганида саркардага хос виқор ва важоҳати билан киши эътиборини тортади. Ё. Аҳмедовнинг Отеллоси ҳам салобатли, шунинг билан бирга у ўзининг олижаноблиги, нуронийлиги билан ажралиб туради. Отелло — Аҳмедов сенатга оғир ва аянчли ўтмиши ҳақида ҳикоя қилар экан, унинг ажин босган юзларидан, ўйчан ва ҳорғин кўзларида босиб ўтган машаққатли ҳаёт изларини кўради, киши. Ҳар иккала актёр гарчанд Отелло қора танли бўлса ҳам кўнглининг биллурдек поклигини, Дездемонага бўлган муҳаббатини ғоят самимий ва нафосат билан тасвирлайди. Бироқ Яго Отеллонинг қалбида рашк ўтини ёқиб аланга олдирганида, ижрочилар ўз қаҳрамонининг ички драматизмини, муҳаббат билан нафрат ўртасидаги кучли курашни турлича ифодалайди. Т. Азизов Отеллонинг эҳтиросини, ғазабини, изтиробини жазавага тушмай, ўзини жиловлаган ҳолда, вазминлик билан акс эттиради. Дездемонанинг садоқатига шубҳаланадиган саҳналарда томошабин Отеллонинг ички курашини турли ҳолатда кўради, чунончи Яго билан ўтадиган саҳналарда Отелло ғазабга тўлади, унинг кўзига Дездемона ярамасдек гавдаланади ва қалбида севгидан кўра нафрат устун келади. Дездемона билан учрашув саҳналарида эса аксинча, гарчи бутун вужуди ғазабдан туғён ураётган бўлса ҳам, нафратидан кўра Дездемонага бўлган муҳаббати яққол сезилиб туради.

Ё. Аҳмедов — Отелло дилидаги рашк дардини ортиқча бўрттирмайди ҳам, бироқ чекламайди ҳам. Фикримизча, актёр Отеллонинг Дездемонага бўлган муносабатини белгилашда асар текстидан келиб чиққан. Отелло Ягога Дездемонани гоҳ садоқатли, гоҳ фоҳиша деб биламан, дейди. Яъни Отелло рўмолчани Бианка уйи олдида топиб олганга қадар Дездемонага нисбатан икки хил муносабатда бўлади — гоҳ ёнади, гоҳ рашк ўтлари сўнади. Дездемонанинг садоқатсизлигига ўзича ишонч ҳосил қилгандан кейингина муҳаббат ва нафрат ўртасидаги кураш Отелло қалбида кескинлашади. Ё. Аҳмедовнинг Отеллоси Дездемонани қанчалик севса, алданганлиги учун ундан шунчалик нафратланади. Бир-бирига зид бу икки улкан ҳиссиёт унда баб-баравар ўрин эгаллайди, воқеалар ривожи жараёнида кучайиб боради. Айни вақтда, ана шу кескин ички драматизм пок ва самимий муҳаббатнинг фожиавий оқибатини мантиқан тайёрлайди ва спектаклнинг динамикасини таъминлайди.

Шубҳасиз, спектаклда Дездемона образининг қандай талқин этилганлиги маълум даражада Отелло образининг саҳнавий тақдирига таъсир этади. Дездемона ролини ижро этган ҳар иккала актриса — О. Норбоева ва Г. Жамилова ўз олдига ягона мақсадни қўйган. У ҳам бўлса Дездемонанинг Отеллога бўлган меҳр-муҳаббатини ҳаққоний тасвирлаш. Бу мақсадга эришиш учун ҳар бир актриса ўзича йўл тутган. О. Норбоева севги туйғуларини пардаламай очиқ-ойдин акс эттиради. Фикримизча, бу билан актриса Дездемонанинг муҳаббат борасидаги жасоратини таъкидламоқчи бўлган. Ҳар қалай ўша замонда ирқчилик сиёсати шакл топаётган бир даврда оқ танли гўзал қизнинг қора маврни телбаларча севиб, унга турмушга чиқиши — бу чиндан ҳам жасорат. Бироқ актриса назаримизда, Дездемонанинг ҳаракатларига маълум даражада ортиқча эрк берган. Бу ҳол Дездемонани бир қадар етилган, тантиқ аёл сифатида кўрсатган, ҳатто унинг Кассио билан муносабатида чиндан ҳам Отелло шубҳаланганича қандайдир ҳақиқат бўлса керак деган гумонга боради, киши.

Аслини олганда Дездемона ғоятда пок, Отеллони жонидан ортиқ севиб қолган, бироқ иффатини йўқотмаган, назокатли, оқила, ҳатто маълум даражада эркатой. У Отеллони шунчалик севадики, аввалига унинг қалбида нималар содир бўлаётганини англамайди. Шунинг учун ҳам Отеллонинг ички изтиробига аҳамият бермай, қизалоқдек эркаланиб Кассиони ўз вазифасига қайтаришни ундан қайта-қайта илтимос қилади. Йўқолган рўмолча ҳақидаги ҳақиқатни Отеллодан эшитгандан кейингина уни даҳшат босади, бироқ ўшанда ҳам Отеллога бўлган муҳаббатини сўнгги нафасигача ардоқлайди. Г. Жамилова Дездемонанинг ана шу ҳолатини, ундаги ана шу ажойиб инсоний фазилатларини, иффатли муҳаббатини моҳирона кўрсатган. Актриса ижросидаги Дездемона ўзига хос самимият, назокат ва нафосатга эга. Шунинг учун ҳам унинг қаҳрамони томошабинда ишонч ва ҳурмат туғдиради.

Спектаклдаги фожиаларнинг сабабчиси — Яго. У зўравонлик, разолат, адолатсизлик ҳукм сурган, ҳамма нарса пул-бойлик билан ўлчанадиган дунё вакилидир. Артист Т. Тожиев Отеллони рашк ўқи билан оғир яралаб, секин-аста уни руҳан ва жисмоний ҳалокатга олиб келган саҳналарда, Кассио билан майпарастлик этиш ҳамда Бианка уйи олдида Кассионинг иззатига тегадиган эпизодларда, Родриго билан ўтадиган кўринишларда Ягонинг жирканч ниятларини очишга интилган. Назаримизда, режиссура Яго образини талқин этишда актёрга нотўғри йўналиш берган.

Шекспирнинг таърифича, Яго оқсуяк зодагонлар тоифасидан. Унинг юриш-туришида, кишиларга бўлган муносабатида сипоҳлик бор. Яго ғоят ақлли, талантли, сиёсатдон, тадбиркор, устомон одам. Бироқ ундаги бу хислатлар ёвуз ниятларни амалга оширишга қаратилган. Яго ҳаммани ва ҳамма яхши нарсани ўзига итоат қилдиришни истайди. У кўп жиҳатдан Ричард Ш ни эслатади. Яго одамлар тақдири билан шахмат ўйнагандек ўйнамоқчи бўлади. Ўз мақсади йўлида у ҳеч нимадан, ҳатто қотилликдан ҳам қайтмайди. Яго одамларнинг нозик ва заиф томонларини топиб олиб, ана шу йўл билан уларга ўз таъсирини ўтказишга интилади. Чунончи, Отеллонинг покдиллиги ва ишонувчанлиги, Кассионинг мансабпарастлиги ва енгил табиатлиги, Родригонинг лақмалиги ва нодонлиги унга қўл келади. У Отеллонинг Дездемона билан бахтиёрлигини, Кассионинг гўзаллиги ва амалдорлигини, Родригонинг пулдорлигини кўролмайди. Шу бахтга, амалга ва бойликка ўзи эга бўлишни истайди ва бунга эришиш учун бутун ақлини, талантини, макрини, кучини ишлатади. Ягонинг ҳаётий фалсафаси шундан иборат. Бундай олиб қараганда, унинг бу фалсафаси ҳозирги замон империализм фалсафасидан, буржуа ахлоқидан фарқи йўқ. Демак, Яго спектаклда кўрсатилгандек Отеллонинг югурдаги, одамларни бир-бирига тескари қилиб қўядиган оддий бир фитначи ёки иғвогар эмас, балки ўзида ёвузлик, разиллик, тубанлик каби мудҳиш иллатларни мужассамлаган бадиий образ даражасига кўтарилиши керак эди. Асарга кўра Яго ўзининг разил қилмишларидан лаззатланади. Масалан, Отелло рашк ўтида ёниб, қанчалик азоб чекса, Яго шунчалик роҳат қилади. Ким ҳалок бўлади — Кассиоми ёки Родригоми барибир, ҳар иккаласининг ўлимида ўз манфаатини кўзлайди. Демак, Ягонинг спектаклдаги хатти-ҳаракатлари (хусусан, якка ўзи қолган саҳналарда), қабиҳ режалари ва мудҳиш ишлари томошабинда кулгу эмас, нафрат ва ғазаб уйғотиши керак эди. Тўғри, ўрни келганда Яго кулдиради ҳам, ашула айтади, ўйинга тушади, ҳазил-мутойиба ҳам қилади, бироқ буларнинг ҳаммаси унинг учун восита, сиёсат, ниқоб. Аслини олганда у ғоят ичи қора, нияти бузуқ, қотил одам. Спектаклда Ягонинг ниқоб остидаги асл башараси етарли очилмаган, разил қиёфаси фош этилмаган. Аксинча, негадир актёр дағал хатти-ҳаракатлар, ҳазилсимон қилиқлар, сўзларига нотўғри урғу бериш билан томошабинни кулдириш йўлига ўтган. Шунинг учун бўлса керак, спектакль охирида Эмилия Ягонинг ярамас кирдикорларини аямай фош этганда, томошабинда керакли реакция уйғотмайди.

Спектаклда Шекспир асарига мантиқан тўғри келмайдиган, шу билан бир қаторда томошабинда сийқа эффект туғдириш мақсадида ишланган саҳналар бор. Масалан, Отелло Дездемонани ўлдиргандан кейин, у занжир билан кишанланган ҳолда Дож ва сенат аҳли олдида пайдо бўлади. Асар бўйича бундай: Дездемонанинг отаси Брабанцио қазо этади. Венеция ҳокими кўмиш маросимига Отелло ва Дездемона иштирок этиши учун Кипрга Лодовикони мактуб билан юборади. Бироқ Лодовико мудҳиш ҳодиса устидан чиқади. У Отеллони Венецияга олиб кетиши ва ўша ерда унинг тақдири ҳал этилишини айтади, лекин Отелло ўз устидан ўзи ҳукм чиқаради. Алданганини, Дездемонани ноҳақ ўлдирганини англаганидан сўнг ўзига ханжар санчади.

Спектаклдаги Дож ва сенатнинг Кипрда ҳозир бўлиши, Лодовиконинг сўзлари Дожга олиб берилиши, Отеллонинг судланиши эса уйдирма саҳналардир. Отелло Ягодек ёвуз, разил, жиноятькор ёҳуд давлат учун хавфли шахс эмаски, у занжирбанд этилса. Бу ҳол Отеллодек «олижаноб қалб эгасининг» руҳига мантиқан тўғри келмайди-ку!

Бианка — ўта енгил табиатли аёл, унинг эшиги ҳаммага ва ҳамма вақт очиқ. Кассио—Ромео ва Бианка—Жульетта эмаски, ярим тунда арқонли зинапоя орқали яширин ҳолда деразадан ошиб, унинг ҳузурига кирса. Саҳнанинг бундай ҳал этилиши Шекспир асарига зидлигидан ташқари, унга умуман ҳеч қандай эҳтиёж йўқ эди.

Одатда одам уйидаги тўшагини бегонага кўрсатишга тортинади, чунки бу одобга кирмайди. Шекспир охирги саҳнадагина Дездемонани ўз тўшагида ўлдирилиши лозимлиги учунгина бир марта кўрсатади, холос. Нега энди спектаклда Шекспир асарига таҳрир киритилиб, Дездемона ётоқхонасини уч марта кўрсатиш зарурати туғилди?! Бу билан спектакль мазмунан бойиган эмас, аксинча унда кераксиз маиший ва натуралистик элементлар юзага келган.

Ҳамза номли академик драма театри техникавий жиҳатдан катта имкониятларга эга. Бироқ негадир рассом И. Сумбаташвили ва режиссура шу имкониятлардан тўла фойдалана олмаган. Воқеалар асосан пешсаҳнада, томоша залининг биринчи қатори олдидаги йўлакда содир бўлади. Бу билан саҳна кўлами торайтирилган.

Юқорида айтилган мулоҳазалар спектакль бир неча марта кўрилиб, атрофлича таҳлил қилингандан кейингина туғилди. Режиссурада кўрсатилган камчиликлар, хусусан Яго образининг саҳнавий талқини қайта кўриб чиқилса, мақсадга мувофиқ бўлур эди. Умуман олганда театр коллективи В. Шекспирнинг «Отелло» трагедиясини қайта саҳналаштириб томошабинларни қувонтирди.

Ф. ЖЎРАЕВ,
санъатшунослик кандидати.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

Ўзбекистон ССР Савдо министрлигининг

ТОШКЕНТ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1984—1985 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти малакали сотувчи ва сотувчи контролёр-кассирларни икки йўналишда тайёрлайди;

боққоллик, кондитерлик, гастрономия, гўшт-балиқ ва сут маҳсулотлари бўйича;

газлама, тикув буюмлари, пойабзал, трикотаж, галантерея, парфюмерия, маданий-маиший ва хўжалик моллари бўйича.

ЎҚИШ 1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.
ЎҚИШ МУДДАТИ 1 ЙИЛ.

Дарслар ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.
Билим юртига Ўзбекистон шаҳарларида яшайдиган 15 ёшдан 20 ёшгача (Совет Армияси сафидан ҳарбий хизматни ўтаб қайтганлар 23 ёшгача), **8, 9, 10-синф ҳажмида маълумотга эга бўлганлар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.**

Билим юртини тугатганларга «КИЧИК СОТУВЧИ», «СОТУВЧИ», «СОТУВЧИ-КОНТРОЛЁР-КАССИР» деган малака берилади.

Бошқа шаҳарлардан келганлар ётоқхона билан таъминланади. Ўқувчиларга 32 сўм ва 41 сўмдан стипендия берилади.

Ишлаб чиқариш практикаси Тошкент шаҳридаги Бош универмаг — ГУМ, «Гастроном» республика конторасига қарашли йирик магазинлар ва «Универсам»ларда ўтказилади.

Агар билим юртини битирувчилар ҳамма фанлардан аъло баҳоларга эга бўлиб, малака бўйича ҳам имтиҳонларни муваффақиятли топширсалар, педагогика советининг қарорига мувофиқ билим юртини битириб, бир йўла олий ўқув юртининг кундузги бўлимига ўқишга кириш ҳуқуқига эга бўлади (битирувчилардан 10 процентни).
Билим юрти қошида кечки ўрта мактабнинг 9, 10, 11 синфлари ишлайди.

БИЛИМ ЮРТИДА ЎҚИШ ДАВРИ МЕҲНАТ СТАЖИГА КИРАДИ.

Билим юртига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: билим юрти директори номига ариза, маълумоти тўғрисида ҳужжат (асл нусхаси), турар жойидан справка, таржимаи ҳоли, 286-формадаги справка, 3х4 см. ҳажмдаги 6 дона фотосурат, характеристика, халқ депутатлари область Совети ижроия комитети Савдо бошқармасидан ёки халқ депутатлари шаҳар Совети ижроия комитети савдо бўлимидан йўлланма.

Билим юрти адреси: Тошкент шаҳри, Чилонзор массиви, Акмал Икромов райони, Бобур кўчаси, 3-уй. Телефон: 78-44-30 (4, 9 трамвайларнинг «Чўпон-ота», 13, 70 автобусларнинг «Тез медицина ёрдами» клиника касалхонаси бекати).

Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими давлат комитети

«СССР 50 ЙИЛЛИГИ НОМЛИ ТОШКЕНТ ТРАКТОР ЗАВОДИ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ

176-ТОШКЕНТ ШАҲАР ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
8—10 СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТЛИ

ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАРНИ

қуйидаги ихтисослар бўйича

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Иш участкаларидаги электр-кўприк кранлари машинисти, қизғин иш участкаларида ишловчи электрослесарь, электр пайвандловчи. Ўқиш муддати — 1 йил;

металл моделлар бўйича моделчи, автослесарь-электрокара бошқарувчи малакасини олган ҳолда, ўқишни тугатгач транспорт ҳайдаш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома берилади (бу мутахассислик бўйича ўқувчилар ётоқхона билан таъминланмайдилар), электрик, электр пайвандловчи, саноат ускуналари ремонти бўйича слесарь-механик, ОТК контролёри, дурадгор. Ўқиш муддати—3 йил;

фрезеровкачи-универсал, иш участкаларида саноат ускуналарини созлаш ва ремонт қилиш бўйича слесарь-механик, электр-кўприк кранлари машинисти, синовчи трактор-механика йиғув ишлари слесари малакасини олган ҳолда, ўқишни тугатгач транспорт ҳайдаш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома берилади, токарь-универсал. Ўқиш муддати — 1 ва 3 йил.

Билим юртини тугатганлар тўлиқ ўрта маълумот ва мутахассислиги тўғрисида диплом оладилар ва олий ўқув юртларига ўқишга киришда имтиёзлардан фойдаланадилар.

Ўқишга қабул қилинганларнинг барчаси 3 маҳал овқат, кийим-бош, махсус кийим билан таъминланадилар, зарур бўлган кишиларга секция типидаги ётоқхонадан жой берилади. Ўқиш даврида ўқувчиларга ишлаб чиқариш практикаси жараёнида ишлаб топилган маблағнинг бир қисми тўланади.

Билим юрти яхши жиҳозланган ўқув кабинетлари, устахоналар, стадион, спорт зали, бассейн барча қулайликлари бўлган секция типидаги яхши жиҳозланган ётоқхонага эга. 6 тўгарак ва 11 спорт секцияси ишлаб турибди. Эстрада, духовой ва миллий ансамбллар мавжуд. Билим юрти қошида ДОСААФ спорт-техника мактаби филиали (картинг ва мотоспорт) фаолият кўрсатаётир. Ёзги таътил даврида дам олиш учун Чорвоқ сув омбори яқинида спорт-соғломлаштириш лагери бор.
Ўқишга киришда қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади: директор номига ариза, таржимаи ҳоли, туғилганлиги тўғрисида гувоҳнома ёки паспорт (асли), маълумоти тўғрисида гувоҳнома, турар жойидан справка, ота-онасининг иш жойидан справка, медицина справкаси (286-форма), 6 дона фотосурат (3Х4 см.), характеристика.

МАШҒУЛОТЛАР 1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Бизнинг адрес: 700177, Тошкент шаҳри, 1-Ташавтомаш массиви (17, 1, 1э, 16, 24 — автобуслар, 28 — маршрут таксисининг «Трактор заводи» бекати).

«УЗБЕКГИДРОЭНЕРГОСТРОЙ»

трестининг

ЎҚУВ КОМБИНАТИ

трестнинг механизациялаштирилган ишлар бошқармасида ишлаш учун экскаватор машинистларини тайёрлайдиган курсларга

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқувчиларга ойига 75 сўм стипендия ва ётоқхона берилади.

Иш даврида ёлғизларга ётоқхонадан жой, оилалиларга эса навбат тартибида квартира берилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, М. Горький майдони, Комсомол 40 йиллиги кўчаси, 39—«а» уй. Телефон 66-09-02.

40-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

БИЛИМ ЮРТИ ҚУЙИДАГИ КАСБЛАР БЎЙИЧА МАЛАКАЛИ ИШЧИЛАР ТАЙЁРЛАЙДИ: автослесарь, минорали кран машинисти, экскаватор машинисти, бульдозерчи, дурадгор, бўёқчи, слесарь-сантехник, қўлда пайвандловчи электр пайвандчи, йўл-қурилиш машиналари бўйича электрослесарь.

ЎҚИШ МУДДАТИ — 1 — 3 ЙИЛ.
БИЛИМ ЮРТИГА 8-10 СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТЛИ ЙИГИТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.
Қабул қилинганлар тўлиқсиз давлат таъминотида бўладилар ёки 30 сўмдан стипендия (минорали кран ва экскаватор машинисти 75 сўм), **ҳамда ишлаб чиқариш практикаси даврида маошининг 50 проценти билан таъминланадилар.**
ЎҚИШ МУДДАТИ УЗЛУКСИЗ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИЛАДИ.
Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади
Билим юртини «аъло» баҳолар билан тугатган ўқувчиларга ўрта-махсус ва олий ўқув юртларида ўқиш учун йўлланма берилади.
БИЛИМ ЮРТИДА ЮҚОРИДА ҚАЙД ҚИЛИНГАН КАСБЛАР БЎЙИЧА 6 ОЙЛИК ҚИСҚА ТАЙЁРЛОВ КУРСЛАРИ ОЧИЛГАН.
Билим юрти қошида вокал — чолғу ва халқ — чолғу ансамбллари, фото ва рассомлик тўгараклари, турли спорт секциялари мунтазам ишлаб туради.
Билим юртига кириш учун қуйидаги ҳужжатлар топширилиши керак: билим юрти директори номига ариза, паспорт (гувоҳнома), маълумоти ҳақида шаҳодатнома, турар жойидан справка, ота — онасининг ишхонасидан справка, 286 — формадаги медицина справкаси, 6 дона фотосурат (3Х4 см.).
ҲУЖЖАТЛАР ҲАР КУНИ СОАТ 9.00 ДАН 17.00 ГАЧА ҚУЙИДАГИ АДРЕСДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ:
Тошкент шаҳар, Луначарский шоссеси, 69 — уй (1, 1 э, 4, 17 э, 24, 102-автобусларнинг «М. Горький» метро станцияси бекати); 17, 18-троллейбуслар, 13, 22-трамвайларнинг «Партия мактаби» бекати).

Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими давлат комитети
57-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1984—85 ўқув йили учун
ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Металларга совуқ ҳолда кесиб ишлов бериш бўйича токарь-универсал, программа билан бошқариладиган станокларнинг фрезерчи-операторп, саноат ускуналари ремонти бўйича слесарь-механик, саноат ускуналари ремонти ва эксплуатацияси бўйича электрик, электр газ-пайвандчи, кабель ишлаб чиқариши бўйича электромонтер, дурадгор (бадиий мебель ишлаб чиқариш бўйича), саноат совутиш қурилмаларига хизмат кўрсатиш ва ремонт қилиш бўйича машинист, кучланиш тармоқлари ва электр ускуналари бўйича электр монтажчи.
Ўқиш муддати—1 йил ва 3 йил.
БИЛИМ ЮРТИГА 8—10-СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТЛИ ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.
8-синфни битириб ўқишга кирганлар 3 йил ўқийдилар ва тўлиқ ўрта маълумот ҳамда касб эгаллаганликлари тўғрисида диплом оладилар. Ўқувчилар ҳар куни 3 маҳал иссиқ овқат ва кийим-бош билан таъминланадилар. Бошқа шаҳарликларга ётоқхона берилади.
Ўрта маълумот билан кучланиш тармоқлари ва электр ускуналари бўйича электромонтажчи ихтисоси бўйича ўқишга кирганлар ҳар ойда 76 сўм ҳажмида стипендия билан таъминланадилар. Ишлаб чиқариш практикаси даврида топган меҳнат ҳақларининг 50 процентини оладилар.
Совет Армияси сафидан ҳарбий хизматни ўтаб қайтган йигитлар учун металларни совуқ ҳолда кесиб ишлов бериш бўйича токарь-универсал, фрезерчи (программа билан бошқариладиган станокларнинг операторлари), **кучланиш тармоқлари ва электр ускуналари бўйича электромонтажчи ихтисоси бўйича ўқиш муддати қисқартирилган** (ўрта маълумотлилар 7,5 ой, 8-синф ҳажмида маълумотлилар 10,5 ой ўқийдилар).
Уларга ҳар ойда 76 сўмдан стипендия берилади.
Ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.
МАШҒУЛОТЛАР ГРУППАЛАР КОМПЛЕКТЛАНГАНДАН СЎНГ БОШЛАНАДИ.
Билим юртини тугатганлар техникум ва олий ўқув юртларига киришда имтиёзлардан фойдаланадилар.
Билим юртини аъло баҳолар билан битирганлар корхоналарда мажбурий хизматни ўтамасдан ўқишни давом эттириш учун ўрта ва олий ўқув юртларига йўлланма билан юбориладилар.
Билим юрти яхши спорт базасига эга. Билим юртида техника ижодкорлиги тўгараги, «Смена» вокал-чолғу ансамбли ва «Ровесник» диско клуб ишлайди. Ёзда дам олиш базаси мавжуд.
МАШҒУЛОТЛАР 1 СЕНТЯБРДА БОШЛАНАДИ.
Билим юртига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ёзилган ариза, автобиография, характеристика, маълумоти тўғрисида гувоҳнома, 286-формадаги медицина справкаси, турар жойидан справка, 3х4 см. ҳажмдаги 4 дона фотосурат, туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома (паспорт).
Ҳарбий рўйхатдан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома ёки ҳарбий билет шахсан кўрсатилади.
Ариза ва ҳужжатлар ҳар куни (якшанбадан ташқари) **соат 9 дан 17.00 гача қабул қилинади.**
Мурожаат учун адрес: 700164, Тошкент шаҳри, Високовольтний массиви, 3-сектор («М. Горький станцияси»-дан 4-автобусда «7-поликлиника» бекатигача, 6, 13, 22-трамвайлар ва 18-троллейбусда «Маиший хизмат кўрсатиш уйи» бекатигача).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

МТ I. 9.00 — Время. 9.40 — Мультфильм. 10.15 — Саёҳатчилар клуби. 11.15 — Телефильм. 11.45 — Жаҳон халқларининг ижоди. 12.15 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильмлар. 15.55 — Тарих саҳифалари. 16.50 — Тўрт танкчи ва бир ит. Бадиий фильм. 11-серия. 17.50 — Киноочерк. 18.00 — СССР Денгиз флотининг 60 йиллигига. Океанга ишга. 19.00 — Расмларда қуёш акси бор. 19.15— Дунё воқеалари. 19.30 — Қалбга яқин қўшиқлар. 20.20— Учрашув жойини ўзгартириб бўлмайди. Бадиий фильм. 1-серия. 21.30 — Время. 22.05— Учрашув жойини ўзгартириб бўлмайди. Бадиий фильм. 2-серия. 23.15 — Дунё воқеалари.

МТ II. 9.00 — Эрталабки гимнастика. 9.20 — Ҳужжатли фильм. 9.30 — Эски қарзлар. Бадиий фильм. 10.55 — Рус тили. 11.25 — Шахмат мактаби. 11.55 — 12.25 — Ҳужжатли фильмлар. 12.55 —14.00 — Хоразм афсонаси. Бадиий фильм. 1-серия. 14.30 — В. Биков. Ижод саҳифалари. 15.20 — Ҳунар-техника билим юртларида нимага ва қандай қилиб ўргатишади? 15.50 — Фильм-концерт. 16.20 — Фан ва турмуш. 16.50 — Дунё ва ёшлар. 17.25 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.50 — Телефильм. 19.00 — Дружба-84. Қиличбозлик. 19.45 — 20.30 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 20.45 — Халқаро панорама. 21.30 — Время. 22.05 — Теннис. 22.50— Фильм-концерт.

ЎзТВ I. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — Пионерлар мамлакатида. 19.00 — Халқ истеъмоли молларига — юқори сифат. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Р. Файзий. Ҳазрати инсон. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Лирик концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Ғўза парваришига — аъло сифат. 22.25— «Шошма, қуёш». Спектакль.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

5 АВГУСТДАН БОШЛАБ

ЧЕТ ЭЛ ЦИРК АРТИСТЛАРИНИНГ СССРДАГИ ГАСТРОЛЛАРИ

ИНТЕРЦИРК-84

(2 бўлимдан иборат катта ранг-баранг программа)
Томошалар соат 19.30 минутда, шанба ва якшанба кунлари соат 12.00, 16.00 ва 19.30 да бошланади.
Коллектив бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинмоқда.
Қишлоқ жойлардан келувчи томошабинларнинг заявкалари навбатдан ташқари қабул қилинади.
Билетларни олдиндан сотадиган кассалар 12 июлдан ишлай бошлайди.
КАССА — 10.00 ДАН 20.00 ГАЧА ИШЛАЙДИ.
Справкалар учун телефонлар: 44-35-91, 44-35-84.

СПОРТ

КОМИЛНИНГ ОЛТИН МЕДАЛИ

Тошкентлик курашчи Комил Фатхуллин СССР терма командаси составида яна бир катта ғалабани қучди. У Будапешт шаҳрида бўлиб ўтган «Дўстлик-84» турнирида шоҳсупанинг биринчи поғонасига кўтарилиб, олтин медални қўлга киритишга муваффақ бўлди.

ТЕРМА КОМАНДА СОСТАВИДА

Тошкентлик велопойгачи — Сергей Ворониннинг муваффақиятлари ҳам кўпчиликни ҳайратга солмоқда.
Яқинда Сергей яна СССР терма командаси составига чақирилди. У Вильнюс шаҳрида бошланган халқаро турнирда қозоғистонлик Евгений Корольков, Сергей Новолакин ва днепропетровсклик Владимир Климовлар билан биргаликда 100 километрлик масофада маррага биринчи бўлиб етиб келди. Натижада СССР терма командаси бу мусобақада энг яхши натижа кўрсатди.

Редактор
Н. НАСИМОВ.

Р. 20024. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС: 64684. В. 1741. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12